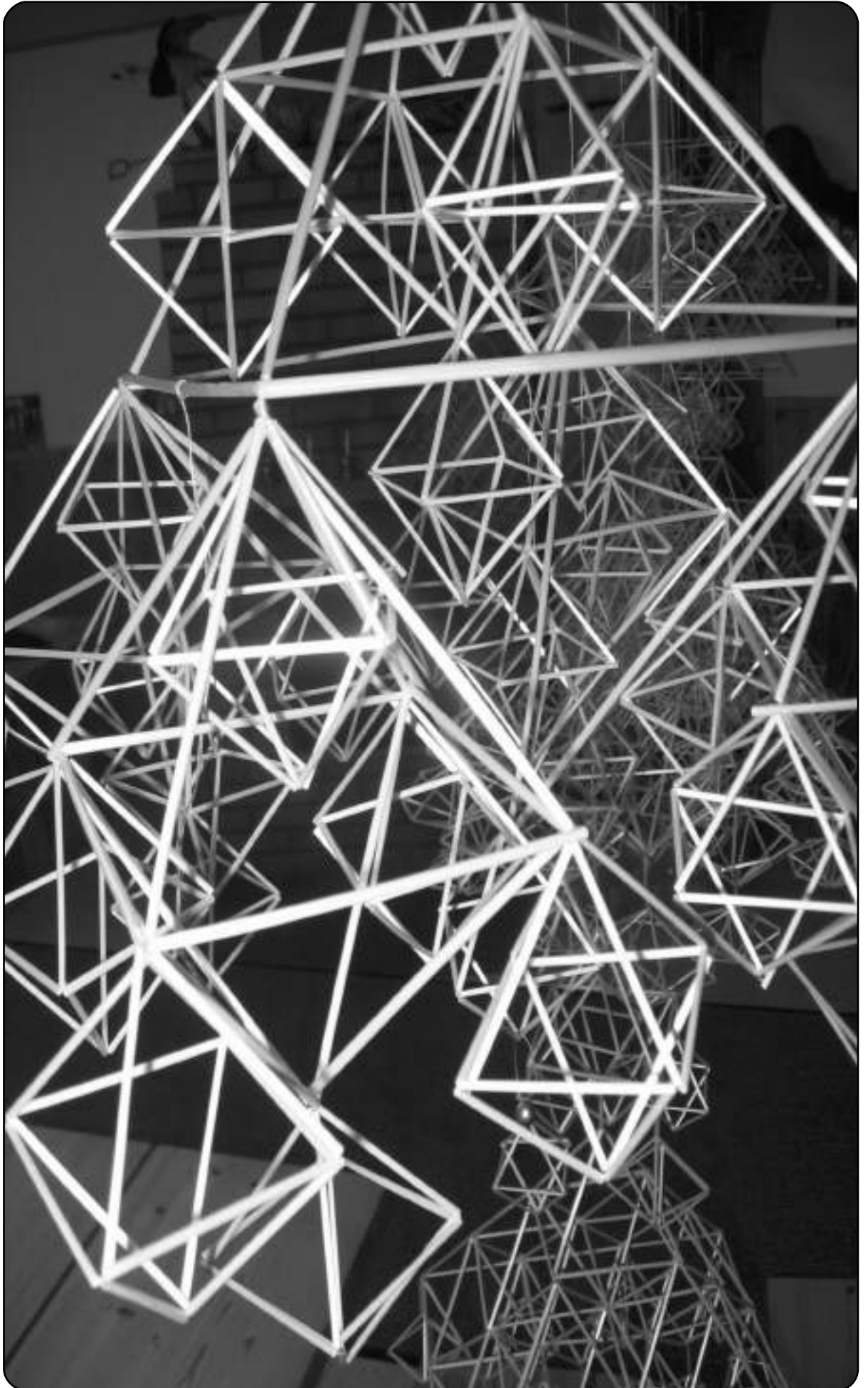

NUMERO 4 / 2009 MARRASKUU

KAAKONRANTALAINEN KYLÄKULTTUURILEHTI ♦ X VUOSIKERTA

Rakila - Mäntlähti - Pyötsaari - Sydänkylä - Järvenkylä - Kuorsalo - Tammio

RAMMANTTAKKAA...

Mitä tapahtuu todella?

Marraskuun alussa saimme lunta ja parisen viikkoa kymmenenkin asteen pakkasia, sitten alkoi vesikeli, lumi suli ja kaikessa soi syksy ja flunssa. Talvi ja syksy ovat olleet kuin kaksi ilmastotieteilijää, jotka eivät osaa päättää viileneekö vain lämpeneekö. Ainakin lämpötilamittaukset Rantaituvalla osoittavat jyrkästi viilenevää trendiä, joten saanemme Jouluksi lunta ja pakkasia?

Se siitä small-talkista ja asiaan! Ilmastokandaalin "Climategate" 17.11. lisäksi olemme saaneet ihmetellä maailmanlaajuisia tappavaa pandemiaa, Sikainfluenssaa A-H1N1, jonka tappavuus ei liene vielä yltänyt tavallisenkaan flunssan tasolle. Suomessa ainoa hyväkuntoinen A-H1N1 kuollut oli saanut rokotuksen viikkoa aiemmin, muut rokotetut ovat voineet hyvin. Keväällä valtio tarjoaa vielä halukkaille extremisteillemme uuden ilmaisen rokotuskierroksen. Hyvin kolisee, keuhui nuorison edustaja rokotusta kun kävin Tampereella. Myös apteekkarit ja lääketeollisuuden konsultit ovat olleet tyytyväisiä.

Sydänkyllän osakaskunnan puheenjohtaja Tuomo Peltola päivitteli maailman menoa toimituksessa käydessään, että täytyykö kaiken "edistyksen" tapahtua juuri Sydänkyllässä! Tullee tuulivoimalaa, öljysuojasatamaa, puuhaketehdasta, kalankasvattamojen keskittymää ja ties mitä mieleen vain juolahtaa. Ydinvoimalaa ei sentään alueelle ole enää suunnitelmassa nykyisen tiedon mukaan.

Kaikesta päätellen Klamilan kylät ovat elinvoimaisia, eivät autioituvia kuten kunnanrajan länsipuolella hiljaa hiiptävä Mäntlahti, tuo suomalaisen kärsimyksen ja kaihomiehen riutuva kukkanen erämaan autiudessa. Kuvaavaa on, että kun julkaisimme uusintapainoksen Mäntlahden koulun muistokirjasta nyt marraskuussa, päätettiin Klamilaan sensijaan rakentaa kokonaan uusi koulurakennus!

Mutta kyllä Mäntlahdessakin tapahtuu. Osakaskunnan oijien perkaus ja Kylänlahden kunnostus -projektit ovat olleet hyvällä alulla kohta vuodenväivät. Varsinaisesti mitään näkyvää ei ole tapahtunut, joten mitään haittaa ei kyläläisille ole aiheutettu, mitä voidaan pitää erinomaisena saavutuksena näinkin hankalissa olosuhteissa. Lehtemme on asian tiimoilta tullut paljon kyselyitä, ja omistammekin aukeaman aiheelle tässä numerossa, ehkä helmikuun numeroon saamme tietoa asiasta enemmän.

Viisit sikseen. "Kulttuurin kukkanen se on kaunehin kukkanen" - ja sitähan Mäntlahdesta raikaa, joskus desibelin voimin "jatsinkakkana", joskus ääneti yleisölleen puhuvina veistoksina, nyt syksyllä jälleen kyläteatterin muodossa. Seuratalo Toivolan näyttämölle rakentuu Ninni Suntion ohjauksessa historian kenties ensimmäinen aitomäntlahtelainen pienoisenäytelmä "Vain muutaman marjan ja sienien tähden", jonka ensi-ilta on 12.12. 2009 klo 18. Näytelmän on kirjoittanut mäntlehteläisittäin Nopsa Kivi, ja sen esittävät keväällä syntynyt kyläteatteri Marmutit Kansalaisopiston syksyn teatterikursillaisten kanssa, joita he itsekin ovat.

Unohtumatonta teatteri-iltaa! Kiertuetta Mäntlahden ulkopuolelle saamme kuitenkin toistaiseksi vielä odottaa, ehkä ensivuonna Tampereella?

Pyösaarelaiset saivat siltansa valmiiksi aikataulussa ja suunnitelmien mukaisena, vaikka jotkut ovatkin ihmetelleet tien kapenemista saareen saavuttaessa. Niin vain on, ettei leveitä stradoja oikein mahdu saariin rakentelemaan. Itse sillalla on senverran leveyttä, että innokkaiden siltatanssien järjestäjien puheita on raitilla kuultu. Uudempi saaristolaisperinne tekee tuloaan?

Rakilan kylä ei ole ryhmäkylä, kuten Mäntlahti ja monet muut kylät seudullamme, vaan talot ovat metsien ja peltojen siimeksessä kaukana toisistaan. Mitä rakilalaiset puuhailevat, mitä siellä tapahtuu, ovat kysymyksiä, joihin on vain yksi vastaus: paljon semmoista mitä me emme näe. Pirkko Soranta valottaa Rakilan syksyisiä rientoja kirjoituksessaan Yrjö Kokon elämästä Sadun ja luonnon runoilija, luettuaan Jukka Parkkisen samannimisen kirjan. Muistatthän, Pessi ja Illusia. Rakilassa luetaan!

Rakilan osakaskunnan vesialueella syväväylän ruopaus on alkanut suunnitellusti ja Rakilan aluevesille on istutettu TE-keskuksen rahoittamana 25 000 vaellussiian poikasta. Kun tähän lukuun lasketaan mukaan Rakilan osakaskunnan omat istutukset, on kaloja tänä kesänä istutettu lähes 30 000 kappaletta.

Myös Kalarannan laiturialueen rakennustyöt ovat viimeistelyä vaille valmiit. Veneenlaskupaikalle on valettu betoni ja veneet saa hyvin ylös, koska laskupaikka on loiva ja betoniosuus riittävän pitkä.

Kuorsalossa ja Tammiossa ovat Muumit jo menneet talviunille, muuttui ilmasto tai ei, heillä kun on omat tapansa, joten odotamme kesää ja kuulumisia heistä.

Ensivuonna vaihtuu tämän paraatikirjoituksen kirjoittaja jälleen, helmikuun numerosta saatte lukea Mervi Hyppäsen neljännesvuosikatsausta, ellei uusia toimittajia siihen mennessä ole lehtemme ilmaantunut - paraatikirjoitushan meillä on kalenterivuositain kiertävä, kun taas lehden tuotantokausi päättyy aina helmikuun numeroon, jolloin toimituksen sitoumukset raukeaa ja voidaan päättää vaikka vaihteeksi olla tekemättä lehteä!

"Olla tekemättä lehteä!" - Lause kuvastaa perusmäntlahtelaisen kaihon ja kärsimyksen jalostamaa vaatimatonta pyyntöä todellisuuden toimintatavan ilmenemiselle edes kerran armollisena lahjana pyytäjälleen. Näin ei ole kuitenkaan koskaan käynyt:

Mäntlahden ikimuistoinen Tango ei pysähdy.

RANNANTAIKAA...

KAAKONRANTALAINEN KYLÄKULTTUURILEHTI ♦ X VUOSIKERTA

Rannantaikaa väki ry:n jäsenlehti
 Julkaisija: Rannantaikaa väki ry
 Simonmäentie 18, 49840 Mänttälahti
 Vastaava ja taittaja: Ilkka Ahmavaara
 p. 045 136 5882, erakko@dlc.fi
 Toim.siht: Mervi Hyppänen (ent. Värri)
 p. 044 506 0370, mervi.varri@dlc.fi

Paino: Solver Palvelut

www.saunalahti.fi/rantai

ISSN 1795-1054

Painos 200 kpl

Ilmestyy kerran vuodenaajassa

PANKKI: HSOP 550600-261550

Lehteen tulevat jutut pyydetään toimittamaan lehden toimitukseen ilmestymiskausien alussa:

1. helmikuu 2. toukokuu 3. elokuu 4. marraskuu

LÄHETTÄKÄÄ AINEISTONNE LEHTEEMME HYVISSÄ AJOINI!

Ettei juttunne julkaisu jää seuraavaan numeroon.

Asiaa tai ei - tässä numerossa:

s.2	Mitä tapahtuu todella, Ilkka Ahmavaara	s.15.	Kuusakoski Oy Sydänkylään, MH
s.3.	Vauhdikas meno Museotiella, IA	s.16.	Klamilan mediapiiri, Erkki Kupari
s.4.	Karhujen ja susien kanssa metsällä, Mervi Hyppänen	s.16.	Kyläteatteria, Toimitus
s.5.	Kun teet suurpetohavainnon, MMM	s.17.	Himmelikurssi Klamilassa, MH
s.5.	Sadun ja luonnon runoilija, Pirkko Soranta	s.17.	Pyötsaaren silta, MH
s.6-9.	Mänttäläisten kunnostustus, Markus Tapaninen	s.18.	Ilmastotieteen kriisi, IA
s.10-11.	Suomi joutuu talvisotaan, Leila Koponen	s.19.	Uuden Seelannin käppyrät, IA
s.12.	Kansallinen vesiviljelyohjelma, MH	s.19.	Ilmastonmuutos Mänttälähdessä, IA
s.13.	Meritaimenen kalastuskausi, Tuomo Peltola	s.20.	Tapahtumat ja ilmoitukset, Toimitus
s.14.	Suomenlahden kulttuuriperintö, MH		
s.15.	Kymenlakson virkistysalueyhdistys, MH		

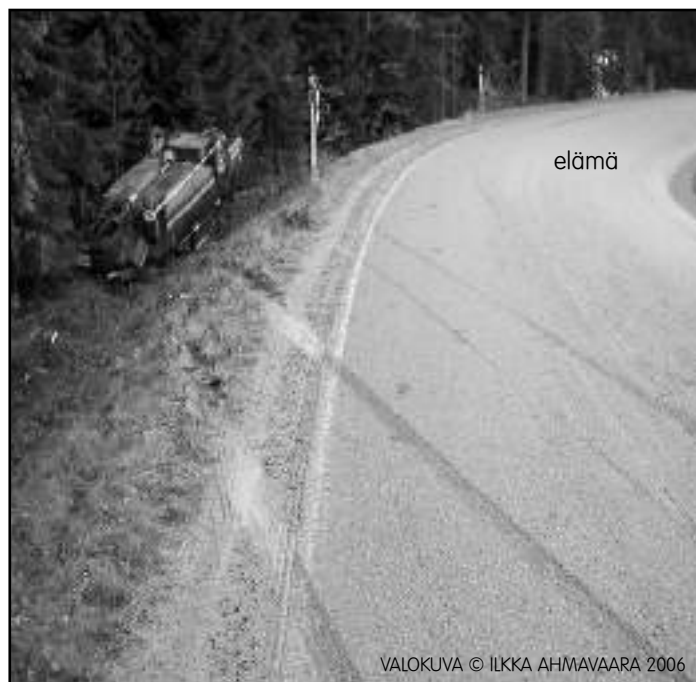
HYVÄÄ JOULUA!

EI VAUHDIKAS MENO MUSEOTIELLÄ TAPA?

Hurjastelu on hauskaa. Marraskuun alun lumikeleillä se taas nähtiin: autoja oli ojassa tien poskessa kolmin, nelinkin kappalein päivittäin. Kesällä Klamilan keskustassa saatiin aikaan ruumiitakin, siis kuolleita entisiä eläjiä. Vähälläpiti -tilanteita tulee Museotiellä vastaan itse kullekin paikkakuntalaiselle muutama kerta vuodessa. Jo vain jos nopeusrajoitusta uskottaisiin, vältyttäisiin paljon autonromulta - ja myös kuolemilta, läheisten menetyksiltä.

Museotie on motoristien (kaksipyöräisten) piirissä korkealle arvostettu tie, miellyttävä ajaa, mutta ei helppo. Autoilijat ovat vuosi vuodelta osoittaneet kyyttömyytensä kunnioittaa tätä tietä. 60 km yleisrajoitus Museotiellä ei ole yliampuva, eikä 50 tai 40 kilometrin rajoitukset kylien kohdalla turhia. Tie on oikukas ja yllättävä paikalliselle konkarillekin.

Ajakaa siistimmin, pyytää lehtemme toimitus ja lukijat!

KARHUN JA SUSIEN KANSSA METSÄSSÄ

Maa- ja metsätalousministeriö on laatinut karhulle, sudelle ja ilvekselle kannanhoitosuunnitelmat, joiden tavoitteena on säilyttää suurpedot osana Suomen luontoa hoitamalla eläinkantoja pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Kymenlaakso kuuluu karhun levittäytymisvyöhykkeeseen, jossa karhujen määrän annetaan kasvaa, joskin maltillisesti. Suden osalta Kymenlaakso kuuluu kannanhoitoalueeseen, jossa susikannan lisäämiseen ei ole tarvetta.

Huhuissa Mäntlahden pohjoispuolella ja Pyötsaassa sekä Santasessa on tehty useita suurpetohavaintoja parin viime vuoden aikana. Susia on liuskellut kylillä ja metsissä, ilves tai kolme ilvestä on nähty Pyötsaassa ja Santasessa päin ja karhu on liikkunut eri paikoissa Museotien pohjoispuolella.

Sudet raatelivat kesällä 2008 lampaita Kattilaisissa. Mäntlahdessa nähtiin samoihin aikoihin kaksi sutta ja välillä yksi susi. Huolestuneet koiran ja lampaiden omistajat pitivät eläimensä yöllä lukituissa tiloissa susien ulottumattomissa. Metsän reunassa asuvat eivät liikkuneet pimeällä pihalla muuten kuin pihavalot sytyttyinä.

Viime talvena jäällä Pyötsaaren edustalla nähtiin kolme sutta, mutta kun jälkiasiantuntijat tulivat paikalle, he totesivat jäällä olevat jäljet ilveksen jättämiksi. Kevätalvella Santasessa saattoi, jos oli aamulla aikaiseen liikkeellä, nähdä ilveksen, joka käytti aina samaa reittiä kulkiessaan Pyötsaaresta mantereelle.

Pankkasuon tien oikealla puolella lähellä vesijohtolinjaa törmäsin syksyllä sienestämässä ollessani ulostekasioihin, joissa oli runsaasti marjoja. Alkuun luulin niitä ripulilla olevan hirven ulosteeksi. Joskus rasahti risukin aivan kuin joku liikkuisi lähetyvillä. Epäilin hirvien kuljeskelevan lähistöllä enkä osannut yhtään pelätä. Syys-elokuun vaihteessa huhuttiin karhun oleilevan Pankkasuontien suunnalla. Karhu oli nähty ja koiriakin käytiin siellä harjoituttamassa karhun haukkuun.

Metsästä löytyvät ulostekasat alkoivat näyttää selvästi karhun ulosteilta, vaikka asiantuntijoiden mukaan kyseessä oli todennäköisesti mäyrän tai supikoiran uloste. Honkanien kankaallakin oli nähty karhu. Pyötsaassa valokuvattiin karhun ulosteet Orminniementien risteyksessä.

- Varmistusta näille huhuille ei ole, rauhoittelee Mäntlahden metsästäjien puheenjohtaja **Arto Tauria** ja jatkaa: "Metsässä liikkussa kannattaa pitää jotain ääntä, jutella, laulaa tai heilutella karhukelloa, jos pelottaa. Yleensä karhu väistää ihmistä, poikkeuksena vahingoittunut tai poikasiaan suojeleva karhu." Taurian mukaan lähialueilla ei vakituisesti oleile yhtään suurpetoa, ainoastaan satunnaisesti läpikulkumatalla oleviin petoihin saattaa metsässä törmätä. Toimimalla oikein ei näistä pedoista yleensä ole vaaraa.

Eräs mies kohtasi syyskuussa karhun ollessaan sienessä Kannusjärvellä. Karhu oli hänestä noin 30 metrin etäisyydellä. Mies alkoi rauhallisesti perääntyä autolleen kääntämättä selkäänsä karhulle ja autolle saavuttuaan huristeli pois metsästä. Sitä, käykö hän vielä sienestämässä samassa metsässä, tarina ei kerro.

Mervi Hyppänen

Ohjeet ja tietoa pedoista löytyy internetosoitteesta:
<http://www.suurpedot.fi/www/fi/index.php>

Maa- ja metsätalousministeriö on laadittanut ohjeet Suurpetojen kohtaamista varten ja tiedottamista suurpedoista pyrittään lisäämään, sillä päätös suurpetokanojen kasvattamisesta ja niiden levittäytymisestä ympäri Suomea tarkoittaa sitä, että suurpetojen kohtaaminen metsässä on mahdollista, mutta ei niinkään todennäköistä. Suurpedot väistävät yleensä ihmistä, ne kyllä näkevät ihmisen vaikka ihminen ei huomaa petoa.

KARHUN KOHTAAMINEN:

Mikäli kohtaat karhun, käyttäydy rauhallisesti ja poistu tulosuuntaan

1. Vihainen karhu urahtele ja heiluttelee päätään puolelta toiselle. Sillä on korvat luimussa ja niskakarvat pystyssä ja se seisoo neljällä jalalla. Karhu varoittaa nousemalla takajaloilleen ja karjumalla voimakkaasti.

2. Peräänny rauhallisesti samalla hiljaa puhuen. Älä huuda tai ääntele voimakkaasti, sillä karhu tulkitsee sen vihamielisyydeksi. Älä tuijota karhua silmiin, se merkitsee haastetta. Puuhun kiipeäminen ei pelasta vihaisen karhun hyökkäykseltä, koska karhu on ihmistä parempi kiipeilijä.

3. Jos karhu kuitenkin käy kiinni, heittäydy mahallasi maahan, suojaa käsilläsi päätäsi ja niskaasi, ole liikkumatta eli tekeydy valesuoleeksi. Pakoon juokseminen ei kannata, koska karhu on aina sinua nopeampi.

4. Vahingoittunut karhu on aina vaarallinen. Jos törmäät autolla yhteen karhun kanssa, älä poistu autosta. Hälytä apua ja ilmoita poliisille. Poliisi huolehtii tilanteen selvittämisestä. Jos karhu on jäänyt henkiin, varoita muita tiellä liikkujia.

SUDEN KOHTAAMINEN:

Mikäli kohtaat kesyn tai vihamielisesti käyttäytyvän suden:

1. Pyri poistumaan uhkaavasta tilanteesta, tai liian tungettelevien kesyjen susien seurasta. Muista, että susi, vaikka se olisikin kesy, on aina kookas villieläin ja suurpeto. Vältä pakoon juoksemista, vaikka se olisikin ensimmäinen reaktiosi. Jos sinulla ei ole muuta poistumismahdollisuutta, kiipeä jonkun korkean esineen päälle, kuten kiven tai asutuksen läheisyydessä rakennuksen päälle tai kapua puuhun.

2. Mikäli susi jatkaa uhkaava käytöstä, etkä heti pääse poistumaan tilanteesta, vältä suoraa kontaktia suteen ja pyri käyttäytymään mahdollisimman rauhallisesti ja pelottomasti. Pyri siihen, että pääset poistumaan tilanteesta tavalla tai toisella, tai että susi jättää sinut rauhaan.

3. Jos susi käy sinuun kiinni tai puree sinua, huuda lujaa, yritä näyttää kookkaalta ja suurelta sekä heiluttele käsiäsi uhkaavasti tai pyri lyömään sutta kepillä tai karhukalla. Älä missään tapauksessa anna periksi. Sinun on joko pelästytettävä susi tai saatava se luopumaan hyökkäyksestä taistelemalla. Mikäli susi puree sinuun kiinni, pyri vahingoittamaan sen silmiä tai kurkkua. Kun susi kokee kiivasta vastarintaa, se luopuu hyökkäyksestä. Poikkeuksena ovat tietenkin raivotautia sairastavat sudet.

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERÖN OHJEET, KUN TEKEE SUURPETOHAVAINNON:

1. Määritä laji ja yksilömäärä huolellisesti
2. Mittaa jäljistä etutassun leveys (sushavainnosta myös pituus)
3. Ilmoita havaintosi yksityiskohdat ja tarkka sijainti petoyhdyshenkilölle (mieluummin havaintopaikkaa lähinnä asuvalle)

Sydänkylän suurpetoyhdistys on Timo Kouki
puh. 050 588 5586

Mäntäläisten suurpetoyhdistys on Jouko Sahala
puh. 0500 554 520

Kansalliset hoitosuunnitelmat löytyvät internetosoitteesta:
http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/kalastus_riista_porot/riis-tatalous/hoitosuunnitelmat.html

JUKKA PARKKINEN: YRJÖ KOKKO, SADUN JA LUONNON RUNOILIJA. (WSOY 2003)

Yrjö Samuli Kokko syntyi 16.10.1903 Kokkojen impilahtelais-sortavalaiseen vauraaseen kauppiassukuun. Isoisän yhtiö teki kuitenkin konkurssin, jolloin isä Bruuno joutui etsimään perheelleen uuden elämän lähtökohtia, ensin Raumalta. Perheeseen kuului

myös kaksi tyttäätä, äiti kuoli tuberkuloosiin v.1919. Isä Bruuno alkoholisoitui ja juoppohulluna yritti tappa poikansa. Se tapahtuma vei isän ja pojan täydelliseen väliirikkoon. Vuosia myöhemmin Yrjö Kokko tuki isäänsä taloudellisesti.

Ylioppilaaksi hän kirjoitti v.-23 ja samana syksynä hän aloitti opiskelun Hannoverin eläinlääketieteellisessä korkeakoulussa, jatkoi Tartossa ja valmistui eläinlääkäriksi Wienistä v.-30. Koko opiskelunsa ajan hän hankki rahaa kirjoittamalla novelleja ja lehtiartikkeleita, oli mm. Suomen Kuvalehden avustaja. Suomeen tultuaan hän avioitui hammaslääkäri Aune Iluksen kanssa ja molemmilla oli praktiikka Sysmässä. Lapsia syntyi kaksi

V.-39 Neuvostoliiton hyökättyä Suomeen, Kokko osallistui kaikkiin kolmeen sotaan. Sodan melskeessä hän kirjoitti tunnetuimman teoksensa Pessi ja Illusia, joka valmistui v.-43. Osa Pessin ja Illusian henkilöistä sai esikuvansa Kokon miehistöstä ja esimiehistä. Hän totesi, että tavallaan kummallista, kun tarvittiin sodan häviittävä kirkko, harmaanruskea lohduton vankijoukko, pakkasilta ja tykkien jylinä ennen kuin sadun lyrinen ja filosofinen sävel syntyi

Kokkojen avioliitto oli ongelmallinen; vaimo ihaili miestänsä tiedemiehenä, jota hänestä ei tullut ja mies tunsikin, ettei vaimo ymmärtänyt hänen kirjailijantyötään. Suhde lapsiin oli läheinen ja isä vieraili usein tyttärensä perheessä Ranskassa ja Espanjassa. Onnellisimmillaan Kokko oli siirryttyään Lappiin, jonne Hettaan hän rakensi onnelansa „Ungelon torpan”, jonne hän oli tullut pelastamaan sukupuuttoon kuolevaa laulujoutsenta, josta hän myös kirjoitti kirjan: Laulujoutsen, Ultima Tulen lintu. Hänen oltuaan Sortavalassa toisella luokalla koulussa luokahuoneen vitriinissä oli täytetty laulujoutsen, jonka alustassa oli merkintä, että joutsenen oli ampunut Yrjön isä Bruuno Kokko. Asia järkytti poikaa, sillä hän oli omaksunut uskomuksen, jonka mukaan Pyhän lin-

nun tappaminen tuotti onnettomuutta. Tämä ajatus kulki Yrjö Kokon mukana läpi elämän ja ohjasi hänen kirjailijatyötään.

Kokko ihaili saamelaisia, heidän elämänmuotoaan ja piti saamelaista moraalia ja kulttuuria korkeammassa arvossa kuin lantalaista.

Kokon elämään tuli v.-43 lyhytkarvainen saksanseisoja, jota pidettiin luonnevikaisena, mutta josta tuli Kokon kasvatuksessa sopuisa koira. Hän kirjoitti siitä kirjan: Molli, maailman viisain koira, jota kirjaa pidetään myös lempeän koirankasvatuksen oppaana.

Lapissa Kokon luonnonsuojelullinen näkemys laajeni ja hän alkoi vieraantua metsästyksestä, vaikka ei kääntynyt-kään vastustajaksi. Hän otti voimallisesti kantaa luonnon tuhoamiseen myös tieteen nimissä, voimalaitospatoihin, jotka estivät lohien nousun Kemijokeen ja sen latvoille ja vei näin lappilaisilta särpimen. Hän kiinnitti ensimmäisenä huomion öljypäästöihin, jotka surmasivat vesilintuja ja arvosteli metsähakkuuta ja vastusti kevätlintujen ja suurpetojen tarpeetonta metsästystä. Hän piti ihmistä vain yhtenä eläimenä, yliverlaisena muuhun luomakuntaan nähden, mutta ei arvokkaampana. Hän kirjoitti: ”Kun opin tuntemaan eläimen, häpesin olla ihminen. Ihminen on saanut älyn, mutta juuri silloin, kun sitä kipeimmin tarvitsisi, se ei olekaan enää hänen hallinnassaan”.

Heinäkuussa v.-77 ollessaan tyttärensä Luona Pariisissa Yrjö Kokko äkillisesti sairastui ja menetti tajuntansa. Mitään ei ollut tehtävissä, hän kuoli tajuihinsa tulematta 6.syyskuuta 1977 H:gin Yliopistollisessa keskussairaalassa. Parkkinen kirjoittaa: ”Näin päättyi Yrjö Samuli Kokon jutomatka Madderakan selkosille, jonka setrilehdoista, lompoloilta ja keroilta soi bitsjuun, laulujoutsenen ja whip-poorwillin laulu”.

Kokko kirjoitti vähän yli 20 teosta, joita on käännetty 11 kielelle. Luonnonkuvaajat pitävät häntä pioneerina, luonnonsuojelijat tuntevat hänen joutsenkirjansa, koiraharrastajat Mollin ja lintumiehet Allin. Itse hän kuvaa itseään runoilijaksi, tiedemiestutkijaksi ja filosofiksi.

Pirkko Soranta

MÄNTLAHDEN KYLÄNLAHDEN TILA JA KUNNOSTUSMAHDOLLISUUDET

VESISTÖSUUNNITTELIJA MARKUS TAPANINEN:

Kylänlahtea on 2000-luvulla seurattu säännöllisesti osana Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksen alueellista seurantaohjelmaa. Kylänlahden vedenlaatu on arvioitu ympäristöhallinnon käyttökelpoisuusluokituksessa vedenlaadultaan välttäväksi. Vedenlaatu sisälahdella on poikennut jonkin verran avoimemmasta rannikkoalueesta. Kylänlahden vesi on ollut hieman sameampaa kuin lahden ulkopuolella ja veden typpipitoisuus korkeampi, mutta rehevyystasoa pääasiassa säätelevä fosforipitoisuus on säännöllisesti ollut hieman pienempi, eikä Kylänlahdella ole havaittu vakavia happiongelmia. Aivan viime vuosina erot alueiden välillä ovat tasoittuneet, eikä mittaustulosten perusteella merkittävää eroa pintavedenlaadussa ole enää esiintynyt.

VÄLTTÄVÄ!

Vesialue on jätevesien, hajakuormituksen tai muun toiminnan voimakkaasti rehevöittävä tai vedenlaatu on muuten muuttunut. Levähaitat ovat yleisiä ja saattavat rajoittaa veden käyttöä pitkiä ajanjaksoja. Haitallisten aineiden pitoisuudet vedessä, pohja-aineksessa tai eliöstössä voivat olla selvästi luonnontilaisia arvoja korkeampia. Litorina-savimaiden vesistöissä pH-arvot voivat olla hetkellisesti hyvin alhaisia ja happamuudesta johtuvia kalakuolemia saattaa ajoittain esiintyä. Vesistö soveltuu yleensä vain sellaisiin käyttötarkoituksiin, joiden vedenlaatuvaatimukset ovat vähäiset.

Yleinen käyttökelpoisuusluokitus / Vedenlaatuluokituksen kriteerit
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=108890&lan=fi>

Mäntylahden Rantajoen rantaa 1965. Huom: ei yhtään kaislaa! Haminan kirjaston kotiseutuarkisto IV/1454 Ven.rak. Kuva A-K 1965.

Kylänlahti on matala sisälahti, jossa yleinen merialueen rehevöityminen näkyy vesikasvien määrän lisääntymisenä. Varsinkin uposlehtiset vesikasvit ovat viime vuosina huomattavasti yleistyneet ja niistä aiheutuu haittaa lahden virkistyskäytölle, kuten veneilylle ja kalastukselle. Maastokäynnin perusteella lahdessa kasvaa runsaasti vesihernettä, ahvenvitaa ja ärviäitä, jotka ovat monivuotisia, pysyvästi veden alla kasvavia vesikasveja. Näitä kasveja esiintyy koko Kylälahden alueelle, paikoitellen hyvin runsaina kasvustoina. Kylänlahdella kasvaa myös paikoin runsaasti ilmaversoisia vesikasveja, pääasiassa järviruokoa, mutta niistä ei ole merkittävää haittaa lahden virkistyskäytölle. Sen sijaan lahden suualueen salmet ovat vaarassa kasvaa vähitellen umpeen, mikäli järviruokakasvustoja ei rajoiteta riittävästi. Suualueiden umpeenkasvu johtaisi lahden vedenvaihtuvuuden pieneneeseen, jolloin vaarana on lahden rehevöitymiskehityksen nopeutuminen.

Kylänlahden kunnostukseen soveltuvia menetelmiä ovat ulkoisen kuormituksen vähentäminen, ruoppaus ja vesikasvien niitot:

ULKOISEN KUORMITUKSEN VÄHENTÄMINEN

Vesikasvien runsastuminen on seurausta veden ravinnepitoisuuksien eli fosfori- ja typpiravinteiden lisääntymisestä. Kylänlahden ravinnepitoisuuksiin vaikuttavat Suomenlahden yleinen rehevöityminen sekä lahden valuma-alueelta tuleva hajakuormitus. Tästä syystä vesikasvien lisääntymistä voidaan parhaiten estää vähentämällä lahdelle tulevaa kuormitusta. Menetelminä ovat Kylälahteen laskevien jokien, purojen ja oijen varsiin rakennettavat kosteikot, laskeutusaltaat ja suojavyöhykkeet.

RUOPPAUS

Ruoppaus on tehokas kunnostusmenetelmä, jolla voidaan lisätä vesisyvyttä, parantaa virtauksia ja poistaa haitallisia vesikasvien kasvustoja. Ruoppausten kustannukset ovat kuitenkin suuret ja maamassojen läjittäminen aiheuttaa usein ongelmia, varsinkin laaja-alaisissa ruoppauksissa. Kylänlahdessa ruoppauksia kannattaa

Yleinen käyttökelpoisuusluokitus

VEDENLAATULUOKITUKSEN KRITEERIT

I Erinomainen

Vesialue on luonnontilainen. Vesistö on yleensä karu, kirkas tai lievästi humuspitoinen. Veden käyttöä rajoittavia leväesiintymiä ei todeta. Vesistö soveltuu erittäin hyvin kaikkiin käyttömuotoihin.

II Hyvä

Vesialue on lähes luonnontilainen, mutta lievästi rehevöitynyt tai selvästi humuspitoinen. Paikallisesti rajoittuneita leväesiintymiä voi esiintyä satunnaisesti. Vesistö soveltuu hyvin eri käyttömuotoihin.

III Tyydyttävä

Vesialue on jätevesien, hajakuormituksen tai muun toiminnan lievästi rehevöittävä tai vedenlaatu on muuten muuttunut. Tähän luokkaan kuuluvat myös luonnostaan huomattavan rehevät tai erittäin humuspitoiset vedet. Levähaittoja voi esiintyä toistuvasti. Haitallisten aineiden pitoisuudet vedessä, pohja-aineksessa tai eliöstössä voivat olla hieman luonnontilaisista arvoista kohonneet. Vesistö soveltuu yleensä tyydyttävästi useimpiin käyttömuotoihin.

IV Välttävä

Vesialue on jätevesien, hajakuormituksen tai muun toiminnan voimakkaasti rehevöittävä tai vedenlaatu on muuten muuttunut. Levähaitat ovat yleisiä ja saattavat rajoittaa veden käyttöä pitkiä ajanjaksoja. Haitallisten aineiden pitoisuudet vedessä, pohja-aineksessa tai eliöstössä voivat olla selvästi luonnontilaisia arvoja korkeampia. Litorina-savimaiden vesistöissä pH-arvot voivat olla hetkellisesti hyvin alhaisia ja happamuudesta johtuvia kalakuolemia saattaa ajoittain esiintyä. Vesistö soveltuu yleensä vain sellaisiin käyttötarkoituksiin, joiden vedenlaatuvaatimukset ovat vähäiset.

V Huono

Vesialue on jätevesien, hajakuormituksen tai muun toiminnan pilaama. Levähaitat ovat erittäin yleisiä ja runsaita estäen vesistön käytön usein pitkäksikin aikaa. Rehevyydestä johtuen myös happi tilanne voi olla heikko. Haitallisten aineiden pitoisuudet vedessä, sedimentissä tai eliöstössä voivat olla tasolla, josta aiheutuu selvä riski vesistön käytölle tai vesiluonnolle. Litorina-savimaiden vesistöissä pH-arvot voivat olla hyvin alhaisia pitkiä ajanjaksoja, jolloin happamuudesta johtuvia kalakuolemia esiintyy toistuvasti. Vesistön käyttöä rajoittaa pysyvästi tai ajoittain jokin edellä mainituista tekijöistä.

Kriteerit ovat samat kuin Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisussa nro 20 vuodelta 1988 Vesistöjen laadullisen käyttökelpoisuuden luokittaminen. Kriteerien sanallisia kuvauksia on tässä täydennetty ja selkiytetty.

Valtion ympäristöhallinto

tehdä Mäntlahdenojan suulla sekä lähdien salmipaikkojen kynnuskodissa. Myös Ruonaanojaa voidaan leven-tää, jolloin virtaus Ruonaansalmessa lisääntyy. Tulevaisuu-dessa tulee varautua myös veneväylän syventämiseen ruoppaamalla

NIITOT

Ilmaveroisia vesikasveja, kuten järviruokoa, kaislaa ja kor-tetta voidaan tehokkaasti vähentää niittämällä. Kylälah-della niittoja kannattaa jatkaa salmipaikoissa, jotta ne saadaan pidettyä auki, jolloin vedenvaihtuvuus lahdes-sa ei vaarannu. Suositeltavaa on niittää kasvusto ensim-mäisenä kesänä kahteen kertaan, toisena kerran ja tä-män jälkeen tarpeen mukaan. Mikäli kasvit niitetään yh-den kerran kesässä, on sopiva ajankohta heinäkuun puolivälistä elokuun puoliväliin. Jos niittoja on useampia, teh-dään ensimmäinen niitto juuri ennen kasvien kukkimis-ta kesäkuun lopulla ja seuraavat 3-4 viikon välein. Leikat-tu kasvimassa on poistettava vedestä ja leikkuujäte tu-lee läjittää tarpeeksi kauas rannasta. Se voidaan kom-postoida tai käyttää maanparannusaineena.

Uposlehtisiä vesikasveja, joita ovat esimerkiksi vidat, är-viät ja vesiheine, on vaikeampi hävittää niittämällä. Nii-toista ei ole saatu hyviä tuloksia ja ongelmana on myös niiton aikana syntyvät kasvinpalaset, joista kasvaa no-

peasti uusia versoja. Uposlehtisiä vesikasvien määrää voidaan vähentää ruoppaamalla, pohjan harauksella, raivausnuotalla sekä peittämällä kasvualusta esimerkiki suodatinkankaalla tai muovilla. Kylälahdella näistä menetelmistä käy parhaiten pohjan haraus kettingillä tai vaijerilla. Pohjaa haraamalla uposlehtiset kasvit saa-daan katkaistua sedimentin pinnalta ja mahdollisesti myös osa juurakosta lähtee vedon mukana. Menetel-mä on kuitenkin hyvin työläs ja tuloksia saadaan vain useilla toistoilla. Myös tässä menetelmässä leikattu kas-vimassa on poistettava, jotta lahden pohjalle ei jää ha-joavaa ja happea kuluttavaa kasvainesta.

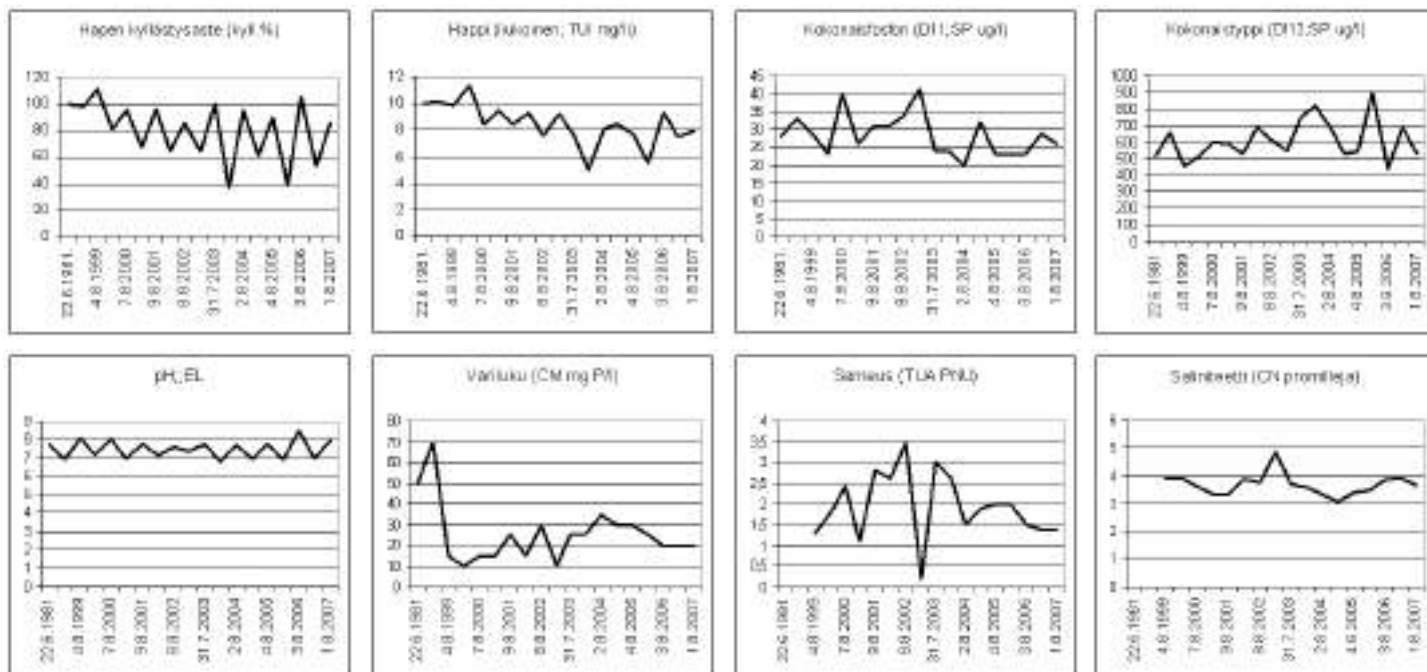
Vesikasveja kannattaa poistaa virkistyskäytön ja Kylän-lahden kunnostuksen kannalta keskeisimmiltä paikoilta. Liiallinen vesikasvien poisto sen sijaan heikentää lah-den veden laatua ja saattaa lisätä mm. sinilevien mää-rää. Esimerkiksi uposlehtiset vesikasvit ja niiden pinnalla kasvavat epifyyttilevät käyttävät vedessä olevia ravinteita sekä tarjoavat suojaa leviä syöville vesikirpuille ja kaloil-le. Rantakasvillisuus puolestaan suojaa rantaeroosiolta ja toimii suodattavana vyöhykkeenä maalta tulevalle ra-vinnekruormituksella.

Vesistösuunnittelija Markus Tapaninen
p.040-5189805

Yleinen käyttökelpoisuusluokitus Vedenlaatuoluokituksen luokkarajat	I Erinomainen	II Hyvä	III Tyydyttävä	IV Valttava	V Huono
Klorofylli-a (µg/l) (sisävedet)	<4	<10	<20	20-50	>50
Klorofylli-a (µg/l) (merivesi)	<2	2-4	4-12	12-30	>30
Kokonaisfosfori (µg/l) (sisävedet)	<12	<30	<50	50-100	>100
Kokonaisfosfori (µg/l) (merivedet)	<12	13-20	20-40	40-80	>80
Näkösyyvyys (m)	>2,5	1-2,5	<1		
Sameus (FTU)	<1,5	>1,5			
Väriluku	<50	50-100 (<200)	<150	>150	
Happipitoisuus (%) päällysvedessä	80 - 110	80-110	70-120	40-150	vakavia happi- ongelmia
Alusveden hapettomuus	ei	ei	satunnaista	esiintyy	yleistä
Hygienian indikaattoribakteerit (kpl/100 ml)	<10	<50	<100	<1000	>1000
Petokalojen Hg-pitoisuus (mg/kg)					>1
As, Cr, Pb (µg/l)				<50	>50
Hg (µg/l)				<2	>2
Cd (µg/l)				<5	>5
Kokonaissyaniidi (µg/l)				<50	>50
Levähaitat	ei	satunnaisesti	toistuvasti	yleisiä	runsaita
Kalojen makuvirheet	ei	ei	ei	yleisiä	yleisiä

KYLÄNLAHDEN VEDENLAATUMITTAUKSIA 1981-2007

Mittausaika	Lämpötila c	Hapen kyllästysaste kyll. %	Happi liukoinen, TUI mg/l	Kokonaisfosfori D11, SP ug/l	Kokonaistyyppi D12, SP ug/l	pH:EL	Väri-luku CM mg P/l	Sameus TUA PNU	Saliniteetti CN promilleja
22.6.1981	13,9	100	10	28	520	7,8	60	1,6	
13.9.1982	13,9	98	10,1	33	655	6,9	70		
4.8.1999	20,4	111	9,8	29	450	8,1	15	1,3	3,9
15.3.2000	0,4	81	11,4	23	520	7,1	10	1,8	3,9
7.8.2000	19	95	8,5	40	600	8	15	2,4	3,6
14.2.2001	0,5	67	9,5	26	590	7	15	1,1	3,3
9.8.2001	20,3	96	8,5	31	530	7,8	25	2,8	3,3
25.2.2002	-0,3	65	9,3	31	680	7,1	15	2,6	3,87
8.8.2002	19,9	85	7,6	34	610	7,6	30	3,5	3,78
13.3.2003	0	65	9,2	41	550	7,4	10	0,2	4,86
31.7.2003	27,5	100	7,7	24	750	7,8	25	3	3,69
29.3.2004	0,9	36	5	24	820	6,8	25	2,6	3,56
2.8.2004	22,5	95	8,1	20	690	7,7	35	1,5	3,3
24.2.2005	0,8	61	8,5	32	530	7	30	1,9	3,08
4.8.2005	21,4	90	7,8	23	540	7,8	30	2	3,4
1.3.2006	0,1	39	5,5	23	900	6,9	25	2	3,47
3.8.2006	20,2	105	9,3	23	440	8,5	20	1,5	3,88
26.2.2007	0,8	54	7,5	29	680	7	20	1,4	3,89
1.8.2007	18	85	7,9	26	530	7,9	20	1,4	3,63

MITÄ VEDENLAATULUOKITUKSESSA KÄYTETYT MUUTTUJAT KERTOVAT

- **veden happipitoisuus** - rehevyys ja orgaanisen aineksen kuormitus
- **väri** - humuksen määrä
- **näkösyyvyys, sameus** - rehevyys, kiintoaineksen määrä
- **ravinnepitoisuus, klorofylli a:n määrä, levähaitat** - rehevyytaso
- **hygienian indikaattoribakteerit** - ulosteperäinen saastuminen
- **haitalliset aineet** - riski vesistön käytölle ja vesiluonnolle

Luokituksessa on otettu huomioon luonnontilaisesta tausta-arvosta selvästi kohonneet raskasmetallien, orgaanisten klooriyhdisteiden sekä muiden haitallisten aineiden pitoisuudet vedessä, pohja-aineksessa, pohjaeläimissä, kaloissa jne. Kohonneet pitoisuudet alensivat vesialueen välttävään tai huonoon luokkaan muutamissa paikoissa. Tietoja haitallisten aineiden esiintymisestä ja merkityksestä on vielä vähän.

UHKIA ILMASSA, SUOMI JOUTUU TALVISOTAAN – MUISTOJA

30-luvun puolivälin jälkeen kotiini ilmestyi radio. Sähköjä ei kylässämme (Pyötsaressa) vielä ollut vaan voimalähteeksi tarvittiin kookas anodiparisto ja painava akku, joita piti "uudistaa" määräajoin. Kyllä radio hyvin kuului ja kyllä sitä kuunneltiin, musiikkia (ei musaa), kuunnelmia, kuulokuvasarjoja, urheilua, lastentunteja... Uutiset olivat kuitenkin se ohjelma, joka avasi pikkutyölle "isoa maailmaa". Kun samassa talossa asuva Ida-mamma luki vielä ääneen sanomalehtiä, jäi kaikenlaista "mediatietoa" väkisin mieleen. Aikuisia taisi minulla olla enemmän kuin kavereita varsinkin syksyn ja talven pimeinä iltoina.

Euroopassa tapahtuvat asiat alkoivat pyöriä minunkin päässäni. Espanjan sisällissotaa oli pakko seurata ihan kartakkeen kanssa. Huvittavaa, että opin silloin Espanjan isojen kaupunkien nimiä ja myös maakuntia. Ja eikös vain Katalonia jossain vaiheessa ollutkin saarroksissa!!! Nimi Franco tuli sanavarastooni.

Saksasta kuului kummia. Hitler piti kovia puheita. Italiassa pullisteli Mussolini. Syntyi uhkia. Englannin pääministeri Chamberlain lensi sateenvarjoineen Saksaan tapamaan Hitleriä. Radiohupailussa asia muuttui niin, että Chamberlain lensi **sateenvarjolla**. Hesarin pilapiirros toisti asian. Muistan molemmat.

Jostain radiohupailusta on minulle jäänyt mieleen seuraavaa: "...Berliiniin ja sieltä **akselia** pitkin Roomaan..." Todellisuudessa **akseli** oli Saksan ja Italian sopimus eikä suinkaan joku rautatanko, jota pitkin laskettaisiin huimaa vauhtia. Mielikuvia syntyi. Toisaalta leikin vielä nukeilla, mutta aikaihmiset ympärillä keskustelivat ja ottivat kantaa.

Radio lipsahti joskus venäjänkieliselle asemalle. Sieltä kuului tasaisesti: "Lenin...Stalin..." Olin kuulolla. Sotaa pelättiin. Kannasta linnoitettiin. Miehiä kutsuttiin "kertausharjoituksiin." Ilmassa leijuneet sodan uhkat tulivat sitten todeksi marraskuun 30. päivänä 1939. Suomen Talvisota alkoi.

Heräsin yöllä kovaan jytinään. Vanhemmat selittivät, että Kotkaa pommitetaan. He olivat hädissään siellä asuivista sisaruksistaan ja heidän perheistään. Se oli vasta alkua tiheästi toistuville ilmahyökkäyksille. Serkkuja alkoi tulla saareen turvaan.

Sodan alussa sattui seuraava tapaus. Vihollisen kone pörräsi matalalla Kuorsalon yli. Siellä mies tähtäsi sitä aseellaan talonsa pihalla. Niin kerrottiin. Kohta kone pudotti pommin. Taloa ei sen jälkeen ollut, mutta puolustustahtoa uhonnut mies säilyi hengissä. Kuorsalon asukkaat pelästyivät ja lähtivät perhekunnittain Pyötsaareen. Joku Kuorsalon mies suhahteli Pyötsaaren miehelle, ettei vihollinen saartamme pommittaisi: "Kun täällä on ollut niitä punaisia... Ne tietää, kyllä ne tietää..."

Mieleeni muistuu muutakin. Naapuritaloon oli majoitunut eräs kuorsalolainen nainen. Hän käyttäytyi jotenkin arvokkaasti. Kodissani olin saanut "kuorsalolaisista" hyvän kä-

sityksen. Heitä ainakin meillä katsottiin jotenkin ylöspäin, olivat paremmin toimeentulevia, lapsia oli koulutettu. Tämä nainen tuli meille aamuvahain, koputti ovelle haluten tulla kuuntelemaan radion aamuhartautta, joka oli ainakin joka toinen aamu. "Kun tämä asia on niin kuin yhteinen", hän vetosi ja asettui kuuntelemaan. Hartauden lopussa hän veisasi virttä "Jumala ompi linnamme" yhtyen radion ääneen. Ainakin hyvä nuottikorka hänellä oli ja kuuluva lauluääni. Jonkun kerran tämä tapahtuma toistui, mutta eiväthän Kuorsalon ihmiset kauan kylässämme viihtyneet.

Yksi muistikuva minulla oli jo aikaisempi naapurisaaresta varhaislapsuuden ajalta. Olin vanhempien kanssa vierailulla Kuorsalossa Korjus Saskan (**Aleksanteri**) talossa. Korjus oli arvostettu henkilö. Meille alettiin tarjota kahvia. Nuorin poika kävi jonkun kerran nappaamassa etukäteen soke-riastiasta paloja ja sai siitä ansaittuja nuhteita isältään. Poika tokaisi vastaan: "**Vatta tautee, vatta tautee**" (läyteen). Minä oli yli vuoden häntä vanhempi ja kotimatalla toistelin jatkuvasti: "**Vatta tautee, vatta tautee!**" Tytöllä tuntuu olleen ilkkurista havaintokykyä! Pojan nimi oli Seppo ja aikanaan hänen pojastaan kasvoi keihäänheiton kultamitalimies.

VUOSIKYMMENIÄ KULUI.

Katsellessani kerran televisiosta Tapio Korjuksen loistavaa suoritusta nousi yhtäkkiä mieleni sopukasta kuva hänen isoisästään. Niin se oli. Sama ylpeä pystypäisyys. Ja pikkutyttö sisimmässäni heräsi eloon ja huudahti riemastuneena: "**Vatta tautee, vatta tautee.**" Niin otti Tapio Korjus kilpailussa sen, mikä oli makeinta ja parasta, kultaa. Isä Seppo oli tahtonut parhaat palat myös. Jotenkin nämä sinänsä hyvinkin erilaiset tapahtumat minä näin samanlaatuisina. Mittasuhteet tietenkin olivat hyvinkin erilaiset.

Mutta nyt palaan sotaan. Kyläämme oli syksyllä tullut Lavansaarelta joitakin venekuntia. Ulkosaarethan tyhjenettiin. Lommin emäntä oli kotoisin juuri Lavansaarelta ja hän majoitti sukulaisiaan, joita sitten riitti muihinkin taloihin. Tietysti heitä katseltiin ja kuunneltiin tarkkaan. Murre oli erilaista, enkä minä ollut koskaan nähnyt aikuisten sisarusten riemukkaita halauksia, kun SISOT tapasivat. Jälleennäkemisen riemuahan se oli.

Minusta oli hauskaa saada uusia kavereita. Kohta jo hypättiin ruutua, RISTIKKAA, jossa jotain "palasta" kuljettiin pikkuhypyillä eteenpäin. En suoritunut aina hyvin vaan kaveri sanoi: "**hieruustiit**" ja keskeytti minun vuoroni. Se tyttö asui erään talon "**otsimmaisessa**" kamarissa. Heidän oli ollut pakko lähteä hyvistä, tilavista kodeistaan mantereeseen tuntumaan ahtaisiin oloihin evakkoon.

Sotatalvena oli ankaria pakkasia jopa 40 C. Talvet olivat vielä oikeita talvia. Yöt tähtikirkkaita. Pommikoneet tai-

vaalla lensivät hävittäjien suojaamina hyvin korkealla pieninä pisteinä. Tietysti ne herättivät pelkoa lentäessään pommittamaan Kotkaa tai palatessaan sieltä. Pyötsaari oli sopivasti alla, mutta mitä pommitettavaa näin pienessä saarikylässä olisikaan ollut? Lunta oli paljon. Tallukoissa pohrattiin ja alettiin pukeutua lumipukuihin. Äiti Elsa ompeli minulle takin lakanakankaasta, silloin ei erottuisi hangesta. Pommiin pauketta kyllä oli tarjolla. Ei pelko hävinnyt. Oli annettu tiukat pimennysmääräykset. Oli hankittava tummat rulla-verhot ikkunoihin. Ne kiinnitettiin tarkoin, ettei valo näkyisi ulos.

Tavarat kaupoissa alkoivat vähentyä, Pyötsaassa oli aina varauduttu talveen hyvin. Maitoa saatiin naapurista. Sianlihaa oli suolassa samoin silakoita, mustikoita pulloissa, puolukoita saavissa, säkki ruis- ja vehnäjuuhoja aitaissa. Ehkä kahviakin oli hamstrattu vähän. Öljyä riitti lampuun, koska jahti kävi petrolilla. Ja tietysti perunoita oli kellarissa, jonka ovea varjeltiin kovilla pakkasilla, jos jonkinlaisilla "tekstiileillä".

Rintamalinja muuttui ja tuli käsky, että Pyötsari tyhjenetään kuten naapurikylätkin. Tarpeellista tavaraa pakattiin sen verran kuin kukin jaksoi kantaa. Minulla oli toisessa kädessä pahvilaatikko, jossa oli kallis aarteeni, nukkuva nukkeni. Pieni evakotyttö aikanaan nosteli sitä pystyyn ja vaa-kaan. Totesi sitten ihastuneena: "ellä".

Evakkoon lähtö tapahtui helmikuussa. Juna vei meidät Haminasta Inkeröiden kautta Kouvolaan ja sieltä Kausalaan. Lopuksi bussilla Artjärvelle Hietanan kylään erittäin komeaan maalaistaloon, jonka sisääntuloa ylevöittivät paksut, pyöreät pylvää. Syntyi hiukan roomalainen tunnelma.

Ison tuvan lattialla maattiin sukulaisjoukolla ensimmäinen yö, sitten äidille, minulle ja tädille lapsineen osoitettiin sievä vinttikammari. Heti aamulla lähdettiin kylän koululle velliä syömään. Pohjaan palaneen haju leijui jo kaukaa tiellä, mutta kyllä velliä syötiin. Joku nainen johti tilanteita koululla. Häntä puhutettiin sanalla maisteri.

Talosta taloon oli Hietanassa pitkä matka. Oman kylän väkeä majoittanut toinen kookas talo näkyi ikkunasta. Hietana ei ollut ryhmäkylä Mäntlahden tyyliin, mutta "kylässä" käytiin. Me lapset seikkailimme isoissa ulkorakennuksissa, joissa sokkeloita riitti.

Sukulaisia oli päässyt jonkun matkan päähän Ilolan kylään. Siellä oli tyhjä talo, jonka isäntä oli rintamalla. Silmäni keksivät kirjahyllyn. Ahmin sieltä nopealla lukemisella koko kirjan. Se oli "Sininen ikkuna", tekijä Tyyni Tuulio.

Vinttikamarissa pärjältiin. Kakluunissa paistuivat uunipuurot ja sillilaatikot. Äitini auttoi kerran emäntää ja piikaa leivontapäivänä panemaan reikäleipiä kuivumaan orsille keittiön laipion alle. Sellaista en ollut ennen nähnyt. Emäntä pisti yhden leivän palkkioksi.

Kamarista pääsi avovintille löytämään aarteita, pinoitain Suomen Kuvalehtiä, joissa minua viehätti sarjakuva Junnu ja Alli sekä siinä myös esiintyvät Niku ja Naku. Olimme siis vauraassa talossa, jossa oli monta huonetta. Keittiön ja tuvan lisäksi oli sali, jossa sodasta lomalla oleva opettajavävy soitti pianoa. Usein sävelmä oli "Mannerheimin linjalla". Mainitun laulun lisäksi Talvisodan henkeä kasvatti Sillanpään marssilaulu, joka kuultiin ja opittiin radiosta.

SOTA-AIKOJEN LAULUJA

Sillanpään Marssilaulu
(1940, Säveltäjä: Aimo Mustonen,
Sanoittaja: Frans Emil Sillanpää
(perustuu F.E. Sillanpään tekemään
runoon YH:n aikana syksyllä 1939)

Kotikontujen tienoita tervehtien
tämä laulumme kaikukoon,
yli peltojen, vetten ja tunturien
aina Hangosta Petsamoon.

Sama kaiku on askelten,
kyllä vaistomme tuntee sen,
kuinka kumpujen kätöksistä, mullasta maan
isät katsovat poikiaan.

Sinä tiedäthän veikko mun vierelläin,
mikä retkemme tänne toi.
Ilomielin me riensimme sinnepäin,
missä yhteinen kutsu soi.

Tapa tuttu jo taattojen
nyt on hoidossa poikasten:
Kun on vaaralle alttiina syntymämaa,
kotiaskaret jäädä saa.

Mitä lieneekin aarteita Suomessa,
toki kallehin on vapaus.
Tääll' on suorana seistä ja kaatua
joka miehellä oikeus.

Siis te lapset ja vanhukset,
ja te äidit ja morsiamet,
niin kauan teillä on suojattu lies
kun on pystyssä yksikin mies.

Ei evakkoaikea pitkä ollut. Parin kolmen viikon kuluttua ilmoitettiin radiossa rauhan solmimisesta maaliskuun 13. päivänä. Alussa olimme epä tietoisia onko Pyötsaarikin jäänyt rajan taakse. Kyllä asia pian selvisi ja alettiin odottaa kotiin pääsyä. Autotie oli aika lähellä. Siellä varrottiin bussia muutamana päivänä turhaan. Se oli aina täpötäynnä. Vihdoin onnistuttiin pääsemään Kausalan asemalle ja sieltä junaan. Kouvolan asemalaiturilta joku virolahtelainen nainen bongasi hänelle tutun miehen. Vaunu oli heilahtaa kumoon, kun hän riemuitsi: "Tuolla mänöö Tapo, kato tuolla mänöö Ilerikko päässä", ja toiset naiset syöksyivät tuota ihmettä katsomaan.

Jotenkin päästiin kotiin. Siellä odotti tyhjä talo. Isä oli lähtenyt jo meitä hakemaan. Matkamme olivat menneet ristiin. Aamulla kuitenkin heräsin vanhempieni vuoteessa isän ja äidin välissä.

Oli tullut taas rauha, mutta se tulisi olemaan Väli rauha. Sitä ei vielä tiedetty.

Leila Koponen

KANSALLINEN VESIVILJELYOHJELMA 2015

Kalojen kasvatusta esim. kirjolohenkasvatusta kutsutaan vesiviljelyksi ja on arveltu, että vuonna 2030 elintarvikkeina käytettävät kalat ovat suurimmaksi osaksi viljeltyjä. Tällä hetkellä vesiviljely kattaa kolmanneksen maailman ruokatuotannosta ja se on kaikilla mantereilla tärkeä kehityskohde. Se onkin viimeisten 30 vuoden aikana maailmalla nopeimmin kehittynyt elintarvikkeiden alkutuotantomuoto.

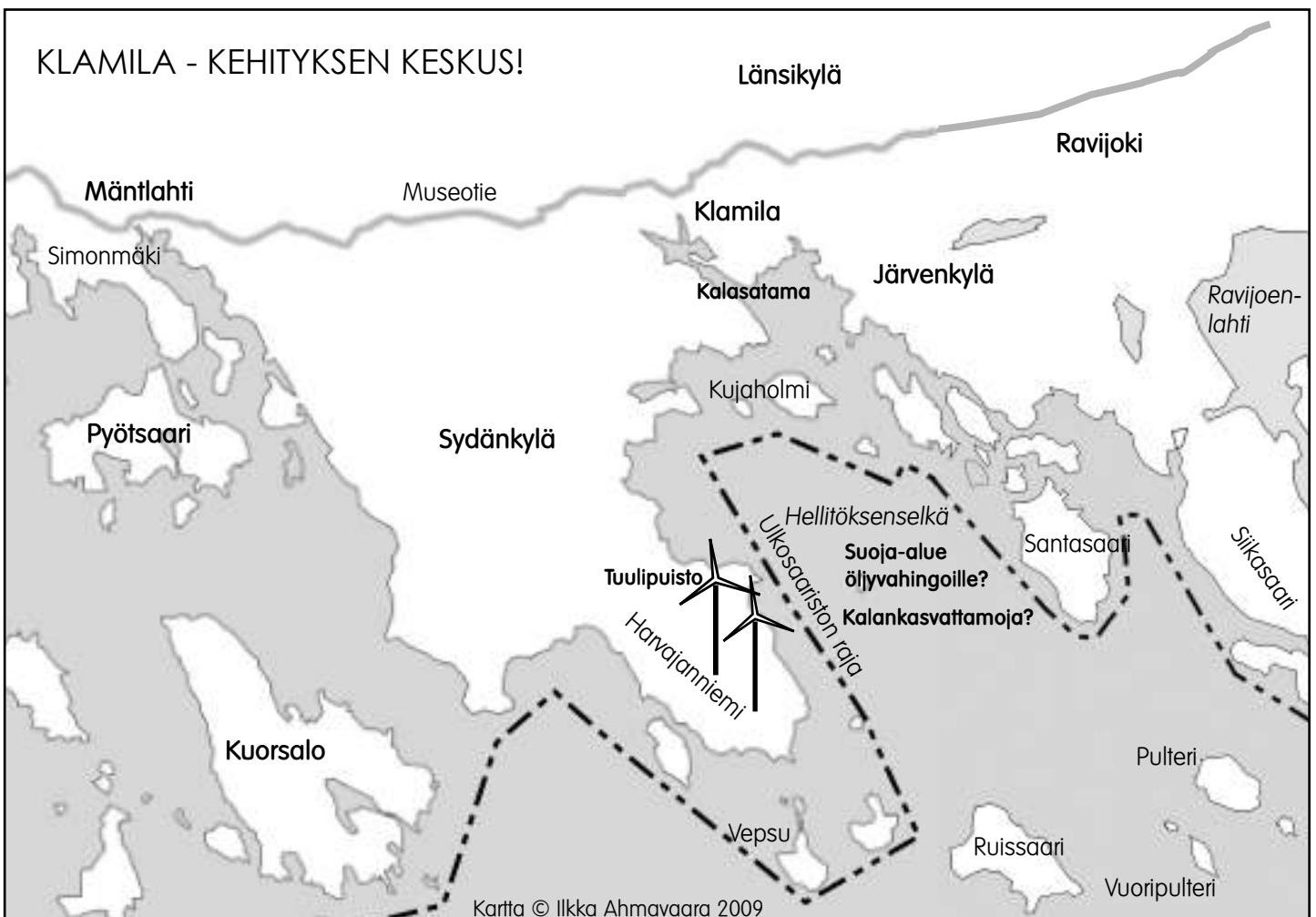
Suomi oli vielä 1980-luvulla Euroopan johtavia isojen lohikalojen tuottajamaita. Suomalainen vesiviljelytuotanto on kuitenkin vastoin kansainvälistä kehitystä laskenut huomattavasti 1990-luvun alun jälkeen. Vuotuinen ruokakalan tuotanto on vakiintunut 13-15 miljoonaan kiloon ja rapujen kasvatus 100 000 kappaleeseen. Poikastuotanto on noin 70 miljoonaa kappaletta vuodessa.

EU-jäsenyyden aikana kalan kulutuksen ja jalostussektorin kasvu on pohjautunut suurelta osin viljeltyyn tuontikalaan. Kotimaisen kalan osuus kokonaiskulutuksesta on vähentynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana, koska kalankasvattajat eivät ole pystyneet vastaamaan lisääntyneeseen kysyntään kalankasvatusta rajoittavien määräysten vuoksi.

Valtioneuvosto on hyväksynyt 18.6.2009 periaatepäätöksen, Kansallisen vesiviljelyohjelman 2015, jonka tavoitteena on parantaa elinkeinon kilpailuedellytyksiä ja varmistaa toiminnan kestävyys. Tämä edellyttää, että vesiviljelyä koskevat elinkeino- ja ympäristöpolitiikat sovitetaan yhteen niin, että ne muodostavat elinkeinon ja ympäristönsuojelun kannalta johdonmukaisen kokonaisuuden. Elinkeino- toimintaedellytyksiin vaikuttavat myös vuoden 2009 lopussa hyväksyttävät alueelliset vesihuoltosuunnitelmat.

Kansallisen Vesiviljelyohjelman 2015 on laatinut maa- ja metsätalousministeriön asettama vesiviljelyn kehittämissyhmä, joka koostuu vesiviljelyelinkeino-, ympäristöministeriön, Lounais-Suomen ympäristökeskuksen, Länsi-Suomen ympäristökeskuksen, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen, TE-keskusten ja maa- ja metsätalousministeriön edustajista.

Sydänkylän osakaskunnan puheenjohtaja Tuomo Peltola "pelkää" Sydänkylän olevan saavana osapuolena, kun tuotantolaitoksille etsitään sijoituspaikkoja, sillä ne pyritään ohjaamaan vesialueille, jotka kestävät paremmin toiminnasta aiheutuvaa ravinnekuormitusta, soveltu-

MERITAIMENEN KALASTUSKAUSI PARHAIMMILLAAN

Kyseistä otsikkoa käytti Kaakkois-Suomen TE-keskuksen piirikalastusmestari Mikko Malin kirjoittaessaan Kaakonkulma-lehdessä 4.11. olleen jutun taimenen kalastuksesta.

Koska Virolahden kalastusalue ei ole asettanut mitään silmäkorajoituksia taimenten eikä muiden kalojen pyyntiin, niin pyyntiä voi harjoittaa millaisilla verkoilla tahansa, ottaen huomioon oman osakaskunnan mahdollisesti asettamat määräykset. Saa-liiksi saa ottaa kalastusasetuksen 19 § mukaan vain 50 senttimetrin mittaisia taimenia. Kalastusasetuksen 6 § määrittelee pintaverkoksi verkon, joka ulottuu joiltakin osin kolmea metriä lähemmäksi pintaa tai on kokonaan pinnassa. Tällöin silmäkoon tulee olla vähintään 157 mm ja solmuvälin 80 mm. Kalastuslain 137 § mukaan aiemmin hankittua laillista pyydystä, joka on tämän lain tai sen nojalla annetun säädöksen tai määräyksen vastainen, on kuitenkin lupa käyttää kolmen vuoden ajan lain voimaan tulosta. Siirtymäaika on alkanut 28.03.2008. Toivoisin järjen voittoa siirtymäkaudella, koska 28.03.2011 jälkeen yli 80 millisillä verkoilla pyydytetyt ahvenet, karisiat ym. kalat voivat olla varsin harvassa.

TE-keskus, Merivartiosto ja Metsähallitus valvovat tänäkin syksynä verkkojen solmuvälien ja almittujen noudattamista merialueella. Viranomaisvalvonta toimii valtion omistamilla merialueilla siirtymäsäännösten puitteissa kalastuslain 98 § mukaisesti: "Kun yksityisten kalastusoikeutta loukataan, tulee poliisin ja kalastusviranomaisten pyynnöstä antaa virka-apua." Virka-apupyynnön voi esittää yksityisen osakaskunnan nimikirjoitusoikeuden omaava henkilö. Osakaskunnan hoitokunnassa on keskusteltu silmäkokoasiasta ja todettu, ettei viranomaisvalvontaan ole tarvetta Sydänkylässä. Asia voidaan keskustella ja tehdä päätös maaliskuussa pidettävässä yleisessä kokouksessa.

Tuomo Peltola

Kalastusasetus 19 § (28.3.2008):

Luonnonvesistä pyydettyjen kalojen tulee täyttää seuraavat alimmat mitat leuan kärjestä (suu suljettuna) pyrstöevän kärkeen mitattuna:

Merilohi 60 senttimetriä

Meritaimen 50 senttimetriä

Kuha 37 senttimetriä

vat hyvin vesiviljelyyn ja jossa niistä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa alueen muulle käytölle. Erityisen hyvin vesiviljelyyn soveltuville alueille sijoitettavat laitokset voivat olla myös nykyisiä suurempia, jos ne eivät heikennä vesistöjen tilaa.

Hallinnon tehtävänä on osoittaa alueet, jotka parhaiten soveltuvat kalankasvatukseen ja vesiviljelyn kehittämisryhmä määrittelee periaatteet sijainnohjukselle. TE-keskukset laativat yhteistyössä elinkeinon, tutkimuksen, maakunnan liittojen, metsähallituksen ja ympäristökeskuksen kanssa vesiviljelyn sijainnohjausohjelman ja osoittavat vesiviljelyyn hyvin soveltuvat alueet, joita voivat olla mm. alueet, joiden luonnonmukaista toimintaa ihminen on jo muuttanut kuten tuulipuistot. Sähköntuotannon hukkalämmön hyödyntämistä vesiviljelyssä edistään.

"Ylhäältä annetaan. Miten käy? Uudet laitokset tulisi sijoittaa ulkosaariston puolelle, vähintään 10 metriä syville vesille, riittävän kauas loma-asunnoista ja uloimpien saarten suojaan", sanoo Tuomo Peltola ja jatkaa: "Hellitöksenselkä on mainittu aiemminkin Virolahden parhaana kalankasvatuspaikkana, joka toisi Klamilan kalasatamaan toimintaa ja työtä."

Mervi Hyppänen

KULTTUURIPERINTÖKOHTEIDEN KUNNOSTAMINEN OSANA ITÄISEN SUOMENLAHDEN MATKAILUA

Helmikuussa 2009 on itäisellä Suomenlahdella käynnistynyt Metsähallituksen hallinnoima Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) rahoittama hanke, "Kulttuuriperintökohteiden kunnostaminen osana itäisen Suomenlahden matkailua". Hankkeeseen ovat sitoutuneet Metsähallituksen lisäksi Pyhtää, Kotka, Hamina, Virolahti ja Cursor oy. Hankkeen kokonaiskustannukset ovat 333 800 euroa, josta Virolahden kunnan osuus on 3 000 euroa ja Haminan osuus 6 000 euroa.

Metsähallitus vastaa hankkeesta ja sen yhteistyökumppaneina ovat em. kuntien ja yritysten lisäksi Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri, Kymenlaakson museo ja WWF Suomi. Hankkeen, joka on suunniteltu päättyväksi 31.12.2012 vastuuhenkilönä toimii puistonjohtaja Tiina Niikkonen. Virolahden kunnanhallitus on valinnut hankkeen ohjausryhmään Tuomo Peltolan ja Hamina kaupunki matkailusihiteeri Tuula Malon.

Hankkeen tavoitteena on kunnostaa kulttuuriperintökohteita ja hoitaa perinne-biotooppikohteita ja näin kehittää Itäisen Suomenlahden luonto- ja kulttuurimatkailun edellytyksiä. Samalla lisätään ympäristöosaamista ja -tietoisuutta luonnonhoitotalkoilla sekä Ristisaareen, Mustaviiriin, Koivuluotoon ja Reiskeriin vietävillä uusilla opastustauluilla. Hankkeen myötä perinnebiotooppeja kunnostetaan tai hoidetaan yhteensä noin 12 ha Ristisaarella,

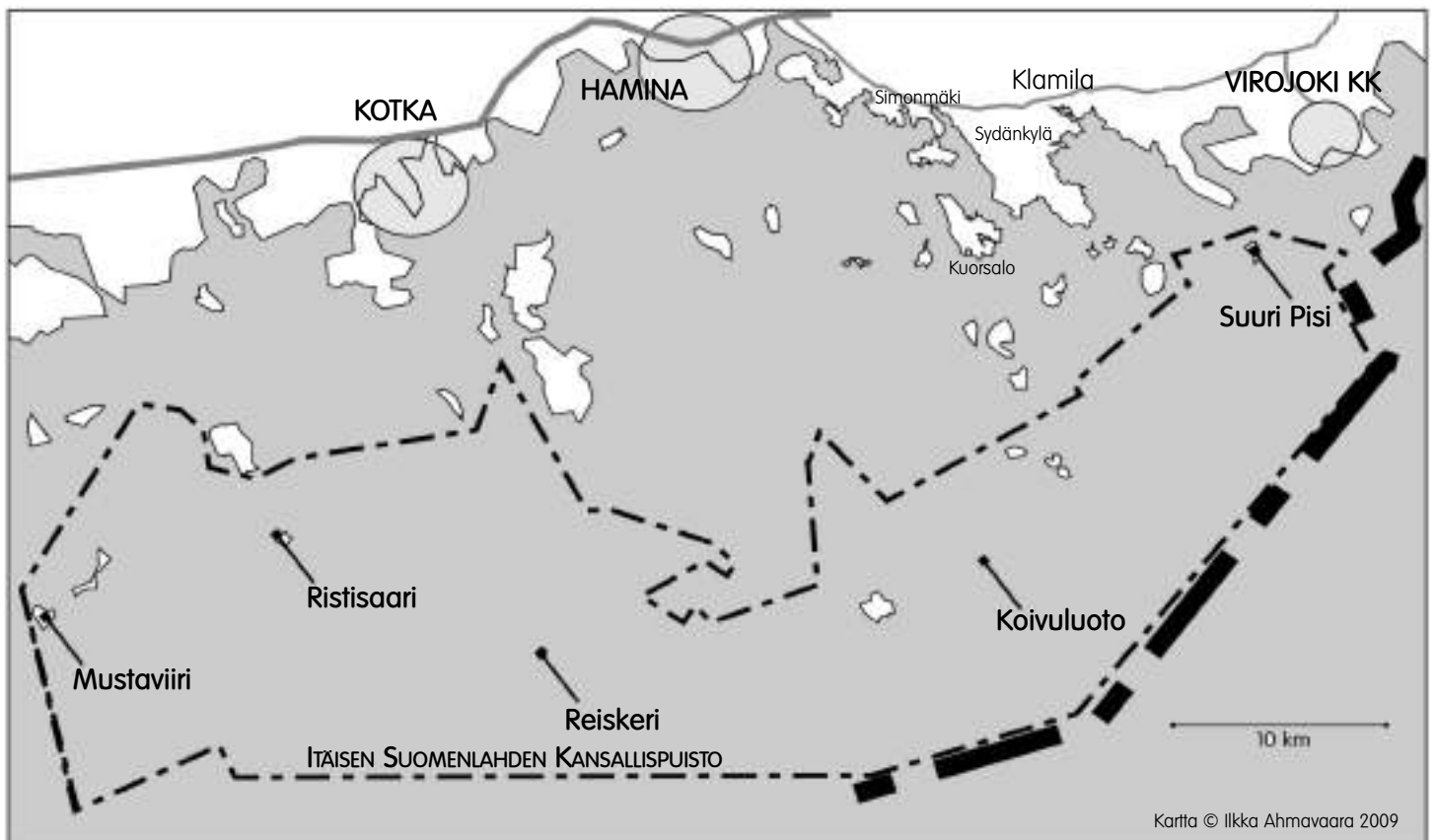
Reiskerissä, Mustaviirissä ja Koivuluodossa, jossa kunnostetaan maakunnallisesti arvokas perinneympäristö saattamalla katajan valtaamat kedot jälleen kedoiksi. Lisäksi muualla kunnostetaan pieniä kulttuuriperintö- ja muinaisjäännöskohteita.

Hankkeen toimenpiteen saarittain:

1. Ulko-Tammio: Autiotuvan ja valvontatuvan rakennus- ja muutostyöt. Luolan kartoitus ja kunnostussuunnitelma kustannuslaskelmineen. Vuosittaiset siivoustalkoot yhteistyössä luontokoulu Hailin ja Kymenlaakson museon kanssa.
2. Koivuluoto: Pelastusaseman kunnostussuunnitelma ja korjaus autiotuvaksi. Käymälän ja tulipaikan rakentaminen ja opasteet.
3. Mustaviiri: Laituri-investoinnin toteuttamisselvitys ja luontotornin rakentaminen. Mustaviirin tuvan kunnostus.
4. Ristisaari: Sodanaikaisen tulenjohtotornin purku, nuotiokatos ja laituri-investoinnin toteuttamisselvitys.
5. Suuri-Pisi: Laituri-investoinnin toteuttamisselvitys.
6. Lehtinen: Opasteet jokamieskäytön ohjaamiseksi.

PERINNEBIOTOOPPI tarkoittaa perinteisten elinkeino- sekä maankäyttötapojen muovaamia luontotyyppisiä, joilla kasvaa uhanalaisia lajeja.

Mervi Hyppänen

UUSI OSTAJA TONTTIMAALLE:

KYMENLAAKSON VIRKISTYSALUEYHDISTYS

Kymenlaakson liitto on laatinut selvityksen, jonka tarkoituksena on toimia Kymenlaakson maakunnalliset kehittämistavoitteet ja maakuntakaavan huomioon ottavana taustatietona Kymenlaakson kuntien virkistysalueverkoston ja -reitistön suunnittelu- ja toteutustyössä. Selvityksen on laatinut Anna-Riikka Kohonen, Kymenlaakson liitosta ja se löytyy Kymenlaakson liiton internetsivuilta osoitteesta:

http://www.kymenlaakso.fi/ajankohtaista/issue_show.jsp?issueId=2289

Selvityksessä on tutkittu Kymenlaakson maakuntakaavaan osoitettuja virkistysalueita ja -reittejä sekä niiden maaomistusoloja. Virolahdella virkistysaluemerkintä löytyy mm. Salpalinjalta ja osasta saaristoa. Selvityksessä on myös arvioitu mahdollisuutta perustaa Kymenlaaksoon virkistysalueyhdistys tai -säätiö, joka ylläpitää ja kehittää koko maakunnan kattavaa virkistysalueverkostoa. Siinä on vertailtu virkistysalueyhdistyksen toimintamalleja ja arvioitu sen perustamis- ja toimintakustannuksia.

Kymenlaaksossa on kysyntää kattavalle ja laadukkaalle, yleistä virkistyskäyttöä sekä luontomatkailua palvelevalle alueverkostolle, joka lisää alueen viihtyisyyttä ja parantaa Kymenlaakson imagoa vetovoimaisena maakuntana. Perustettava virkistysalueyhdistys tai -säätiö voi

ylläpitää ja kehittää jo olemassa olevia virkistysalueita tai se voi laajentaa toimintaansa siten, että se ostaa tai vuokraa maa-alueita yleiseen virkistyskäyttöön. Alueiden hankkiminen perustuisi vapaaehtoisin kauppoihin.

Kymenlaakson maakuntahallitus päätti 17.8.2009 pitämässään kokouksessa esittää Kymenlaakson kunnille maakunnan kattavan virkistysalueyhdistyksen perustamista. Liitto on pyytänyt kuntia nimeämään kaksi edustajaa toimikuntaan, joka valmistelee yhdistyksen säännöt sekä laatii toimenpideohjelman ja talousarvion yhdistykselle. Virolahden kunnanhallitus valitsi toimikuntaan teknisen johtajan **Markku Uskin** sekä teknisen lautakunnan puheenjohtajan **Toni Krouvin**. Haminan kaupunginhallitus nimesi toimikuntaan teknisen toimen johtaja **Matti Filpun** ja kaupunginhallituksen jäsenen **Raimo Strömbergin**.

Mervi Hyppänen

KUUSAKOSKI OY SYDÄNKYLÄÄN

Lautkalliolle, Klamilan entisen kaatopaikan tienvarteen on tulossa puuvarasto. Virolahden kunta on vuokrannut 5 000 neliömetrin maa-alueen Kuusakoski Oy:lle puutavaran ja hake raaka-aineen varastointiin sekä niiden murskaamiseen ja käsitteilyyn. Vuokra-aika on yksi vuosi ja sopimus jatkuu vuoden kerrallaan.

Kuusakoski Oy:n on tarkoitus varastoida alueelle hakkuutähteitä, kantoja, karsiittua rankaa sekä kuitupuuta ja toiminta tulee olemaan jatkuvaa. Puutavara ostetaan paikallisilta puun tuottajilta. "Pienen varastointialueen, jollainen Lautkallion varastokin on, järkevä hankintasäde on korkeintaan 50 kilometriä", valottaa Seppo Harjunen, tulevan varastoalueen puunhankkija. Puut tuodaan varastoon rekka-autoilla. Varastoalueen pienen koon vuoksi rekkaliikenteen ei kuitenkaan arvella lisääntyvän Museotiellä kuin muutamalla autolla kuu-kaudessa.

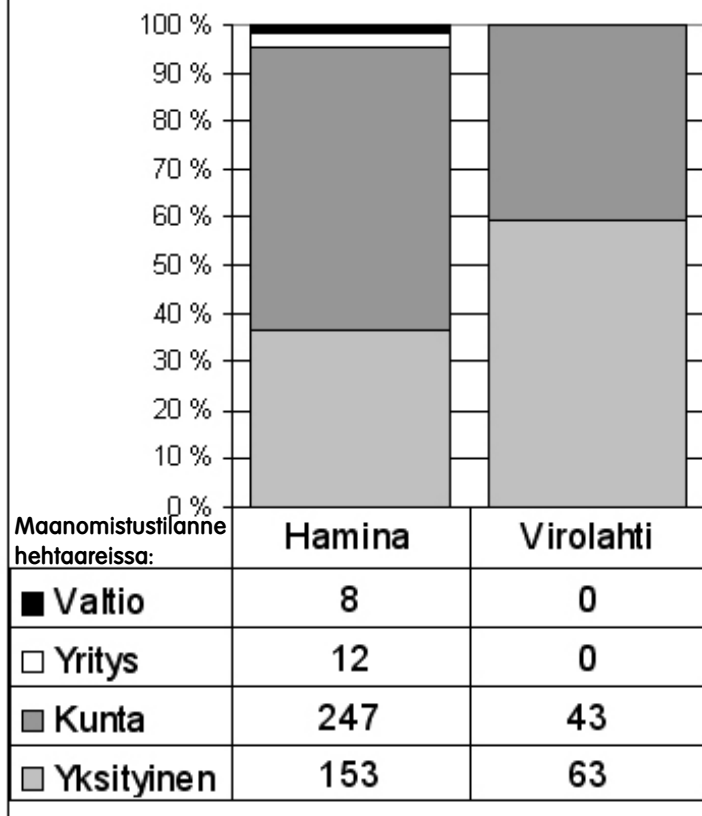
Puuta joudutaan varastoimaan aina jonkun aikaan, jotta lehtivihreä häviää ja puu voidaan hyödyntää energiapuuna. Varastointiaika puille on vuoden verran, joten erilaisten tuholaisten varalta puupinot tullaan joko peittämään muovilla tai peittopaperilla tai poistamalla 30-50 senttimetriä pinon päällimmäisiä puita.

Puutavaran hakettaminen ajoittuu lämmityskaudelle ja tullaan tekemään paikalle ajettavalla autohakkurilla päivisin noin kolmen viikon ajan kerrallaan riippuen hakettettavan puun määrästä.

Mervi Hyppänen

Maakuntakaavan Maaseutu ja luonto (ML)-osion virkistysaluevarausten maanomistustilanne prosentteissa.

Lähde: Kymenlaakson virkistysalueiden toteuttamisselvitys, Kymenlaakson Liitto.

KLAMILAN MEDIAPIIRI

Klamilan mediapiiri kokoontuu kahden kolmen viikon välein keskustelemaan elokuvista ja muista mediatuotteista. Ryhmä käynnistyi vuoden 2009 alussa alun perin keskustelemaan tv-elokuvista. Idea on sama kuin lukupiireissä: katsotaan sama elokuva ja keskustellaan siitä. Pian mukaan tulivat myös radio-ohjelmat, netti ja lehdet. Mediapiiri on villi, vapaa ja sitoutumaton. Kahvimaksu on ainoa kulu. Piirissä on ollut mukana seitsemästä yhteentoista jäsentä.

Tapaamiset ovat olleet tiistaisin klo 18.00–19.30 Klamilan kylätupa Ronkulissa. Keskustelun aiheet päätetään etukäteen. Eniten keskusteluun valikoituu Teema-kanavan elokuvia. Myöhään ja yöaikaan tulevat filmit karsiutuvat pois, koska piiriläisten ei oleteta omistavan tallennuslaitteita.

Elokuvien lisäksi mediapiirissä on keskusteltu muun muassa Knalli ja sateenvarjo -kuunnelmasarjasta, Kymen Sanomista, Kaakonkulmasta, Suomen Kuvalehdestä ja iltapäivälehdistä.

Mediapiiri on kaikille avoin. Tervetuloa mukaan. Seuraava kokoontuminen 8.12.

Erkki Kupari

VALOKUVA: ILKKA AHMVAARA

KYLÄTEATTERIA

Kymin Osakeyhtiön 100-vuotissäätiön avustuksen turvin perustettu kyläteatteri Marmutti on voimissaan. Syksyllä alkoi Toivolassa Kansalaisopiston teatteripiiri ja kun Marmuttien lisäksi mukaan tuli pari muuta henkilöä, voitiin teatteritaitteen opiskelu aloittaa Ninni Suntion johdolla.

Innostunut joukko on kokoontunut torstai-iltaisain Toivolaan jatkamaan keväällä aloitetun liikelähtöisen teatterin tekemistä ja ilmaisutaidon opiskelua. Opiskelu on ol-

lut hauskaa yhdessä oloa ja jotain on opittukin, jos ei muuta niin ainakin "heittäytymistä hetkeen".

Nopsa Kivi kirjoitti osittain tositapahtumiin perustuvan näytelmän "Vain muutaman marjan ja sienen tähden", jonka hän antoi teatteripiiriin käyttöön. Näytelmää, jossa Häppilä suunnistetaan suunnistusväen tietoisuuteen, on harjoiteltu viikoittain loka- ja marraskuun ajan ja sen ensiesitys on 12.12. ennen Mäntylahden Rannanpoikien perinteistä pikkujoulua.

Toimitus

VALOKUVA: ILKKA AHMVAARA

Teatteriryhmäläiset vasemmalta: Nopsa Kivi, Pertti Tapola, Orvokki, Lomminen, Hirviemo, Pekka Oksala, Ailakka ja Minna Kauppi.

VALOKUVA: TUJJA PAALANEN

Kurssilaisia: Pirjo Järvenkylä, Eila Suoknuuti, Tuija Paalanen, Pirkko Paronen, opettaja Eeva Lindgren, Inge Grönroos ja Leila Virta. Suurimmalla osalla oli tässä vaiheessa himmelit valmiina, eivät he olleet enää viimeisenä kurssipäivänä paikalla.

HIMMELIKURSSI KLAMILASSA

Syksyllä ilmestyi Klamilan kylätupa Ronkulin ikkunaan kauniita himmeleitä ja olkikortteja, jotka oli valmistanut olkitöiden mestari, helsinkiläinen Eeva Lindgreen, kesämököiläinen, kuten Tuija Paalanen hänet esitteli. Himmelit asetettiin ikkunaan, paitsi myyntiin, niin myös houkuttelemaan ihmisiä himmelikurssille, jonka Klamilan seutu ry. järjesti marraskuun puolivälissä Vedon hiihtomajalla.

Kurssille, jonka opettajana toimi Eeva Lindgren, tuli

12 osanottajaa. Hiihtojamaja osoittautui hyväksi himmelikurssin pitopaikaksi, sillä siellä on paljon tilaa ja pitkät pöydät. Liekö ollut hyvän opettajan vai oppivaisten kurssilaisten ansiota, että kahdeksanpäiväiseksi suunniteltu kurssi voitiin lopettaa jo päivää aiemmin, koska kaikki saivat tekemänsä himmelit valmiiksi jo seitsemäntenä kurssipäivänä.

Mervi Hyppänen

PYÖTSAAREN SILTA

Kevään ja kesän urakka Pyötsaaren silta valmistui suunnitellusti ja rakennustyöt pysyivät aikataulussa, 16.10.2009 pidettiin sillan ja tienpenkereen vastaanotto-tarkastus. Siinä todetut puutteet, korjaukset ja muut sovitut toimenpiteet tehtiin ja urakasopimuksen mukainen rakennusaika päättyi 30.11.2009. Mahdollisesta sillan avajaistilaisuudesta ei vielä ole tarkempaa tietoa.

Uudesta sillasta tuli komea, alkuun se näytti liiankin mahtavalta, mutta nyt siihen on jo silmä tottunut. Vaikka sillan kansi on leveä, tehtiin Pyötsaaren laskeva tieosuus turvallisuussyistä kapeammaksi, saman levyi-

seksi kuin tiet saarella. Sillan alkupäähän laitettiin myös 30 kilometrin nopeusrajoitus (jos joku uskaltaa niin kovaa edes ajaa korkealla sillalla). Autojen kohtauspaikat sillalla ovat mattolaiturin risteys ja itse sillan kansi, johon mahtuu vaikka tansseja pitämään.

Veneilijät ovat tyytyväisiä, sillä nyt sillan alta mahtuu hyvin vähän isommallakin veneellä. Matka Mäntlahdelta lännen suuntaan lyhenee huomattavasti, kun ei enää tarvitse kiertää Pyötsaarta. Sillan suurempi aukko lisää veden virtausta ja toivon mukaan lisääntyvä virtaus edes vähän hidastaa Mäntlahden Kylänlahden umpeen kasvamista.

Mervi Hyppänen

"CLIMATEGATE" 17.11. 2009 JA

ILMASTOTIETEEN KRIISI

Varsin vähälle huomiolle on suomalaisessa mediassa jäänyt kiivas keskustelu, jota käydään kansainvälisissä tiedemiespiireissä ilmastotieteen tilasta. Ihmisen aiheuttaman ilmaston lämpenemisen teoriaan johtaneet tutkimukset ovat keränneet ympärilleen suuria poliittisia ja taloudellisia painostusryhmiä, joiden puristuksessa jää vähän tilaa itse tieteelliselle työlle. Ilmastotieteilijät joutuvat työskentelemään pelon ilmapiirissä, jossa avoin kollegiaalinen keskustelu alkaa käydä mahdollottomaksi. Itä-Englannin yliopiston CRU tutkimuskeskuksessa tapahtunut "Climategate" -vuoto voidaan nähdä yhtenä ilmauksena tästä ahdistavasta tilanteesta. Ilmastotiede kärsii hapen ja luotettavuuden puutteesta.

Helsingin Yliopiston ympäristötieteen professori Atte Korhola kiinnitti asiaan terävästi huomiota jo 27.9. julkaistussa blogikirjoituksessaan "Ilmastotieteen lamakausi" arvostetulla Co2-Raportti sivustolla:

"Esitän kärkeen heti teesin, jonka mieluusti alistan julkiseen kritiikkiin: kun myöhemmät polvet tutustuvat ilmastotieteeseen, he luokittelevat 2000-luvun alun tieteen historian noloihin lukuihin. He tulevat kummastelemaan ja käyttämään aikaamme varoittavana esimerkkinä siitä, kuinka tieteen keskeisten arvojen ja kriteereiden annettiin pikku hiljaa unohtua itse tutkimusteeman – ilmastomuutoksen – muuttuessa poliittiseksi ja sosiaalseksi temmellyskentäksi."

Julkisuudessa ja ilmeisesti myös tiedeyhteisössä on tapahtunut jako kahteen toisiaan syljeskelevään leiriin, skeptikoihin ja alarmisteihin. Korhonen kuvaa:

"Ilmastotutkimuksessa kriittisyyttä syö myös jyrkkä kahtiajako ilmastoskeptikoiden ja ihmisen osuutta korostavien tutkijoiden välillä. Tutkijat eivät halua tulla samaistetuksi skeptikoihin, jolloin moni täysin luonnollinen, aineistoihin, menetelmiin ja johtopäätöksiin liittyvä kritiikki jätetään mainitsematta leimautumisen pelosta. Saman pelon vuoksi vaihtoehtoisia selitysmalleja ei uskalleta etsiä, minkä seurauksena happi on katoamassa koko tieteenalasta.

On hyvin oireellista, että kritiikkiä tai vaihtoehtoisia malleja esittävän täytyy hetimiten korostaa, ettei hän suinkaan ole skeptikko. Näinhän YK:n ilmastokokouksessa Genevessä äskettäin puhunut Mojib Latif kiiruhti huomauttamaan kertoessaan, että lähiakojen ilmastomuutostenusteet saattavat mennä uusiksi ja että maailman ilmasto saattaa viilentyä seuraavat 10-20 vuotta. Tällainen varovaisuus ja varpaisillaan olo ei ole pitkän päälle kunniksi tieteelle."

Korhonen ei asetu kummankaan leirin puolesta puhujaksi, hän on huolissaan tieteen tekemisen tasosta, ja antaa esimerkkejä:

"Julkisuuteen putkahtelee tuon tuostakin erilaisia raporteja ja selvityksiä, joissa maalaillaan yhä hurjempia kauhukuvia ilmastomuutoksen vaikutuksista. Näissä selvityksissä aito tieteellinen kritiikki, julkisuus ja toistettavuus on usein unohtettu. Esimerkiksi juuri ilmestynyt UNEPin ilmastoraportti (McMullen, C.P. and Jabbour, J. (2009). Climate Change Science Compendium 2009. United Nations Environment Programme, Nairobi, EarthPrint) esittelee näyttävästi Wikipediasta otettua "lätkämäilä"-kuvaa viimeisen sadan vuoden lämpötilanoususta ja ilmoittaa lähteekseen Hanno (2009), joka on jonkun Wikipediassa esiintyvän mattimeikäläisen pseudonyymi. Gradu-tutkielmassa tällaista lähteiden käyttöä pilkattaisiin.

Toinen esimerkki on arvovaltaisessa Science-lehdessä hiljattain julkaistu tutkimus, jossa arktisten alueiden keskilämpötilojen todetaan olevan nyt korkeammalla kuin kertakaikkiaan aikaisemmin kahteen tuhanteen vuoteen. Tulos saattaa hyvinkin olla totta, mutta tapa jolla tutkijat tähän päätyvät, herättää kysymyksiä. Proksi-aineistoja on otettu mukaan valikoidusti, niitä on pilkottu, manipuloitu, silotettu ja yhdistetty – ja esimerkiksi omien kollegoideni aiemmin Suomesta keräämät aineistot on jopa käännetty ylösalaisin, jolloin lämpimät jaksot muuttuvat kylmiksi ja päinvastoin. Normaalisti tällaista pidettäisiin tieteellisenä väärinöksenä, jolla on vakavat seuraukset."

Korholan blogikirjoitus herätti ansaittua vastakaikua suomalaisissa tiedepiireissä, kirjoitukseen tuli neljästä sataa kommenttia, joista suuri osa tiedemiesten kirjoittamia (kannattaa maallinkonkin käydä lukemassa!). Vain valta-media sivuutti keskustelun avauksen hiljaisuudella, kuten myös muutamaa viikkoa myöhemmin kansainvälistä tiedeyhteisöä kohahduttaneen tietovuodon brittiläisestä Itä-Englannin CRU (Climatic Research Unit) yksiköstä. Ilmeisesti ilmastotieteen koukerot ovat toimittajille liian monimutkaisia ymmärrettäväksi.

CRU-vuodon jälkeen Korhola kirjoittaa blogissaan "Ilmastotiede on kontaktilaji" (21.11. Co2-Raportti):

"Niille, jotka hyppelevät riemusta, että nyt ihmisen aiheuttama ilmastomuutos on kumottu, haluaisin todeta, että mikään viesteissä ei osoita, että kasvihuoneteoria olisi väärä tai puutteellinen. Tällaista johtopäätöstä ei julkitulle keskustelun pohjalta voi vetää. Onkin syytä keskittyä vain siihen, mitä viesteistä on todella pääteltävissä."

"Erityisen kohtalokkaana pidän viestejä, jotka liittyvät tieteellisten tulosten vertaisarviointiin. Sehän on tieteen harjoituksen kulmakivi, jonka

"Tutkijoiden suurin mielenkiinto kohdistuu siihen, miten tapellaan vastustajien kanssa. Tiede on totuuden etsintää, mutta tässä se on toisella sijalla."

"Datojen manipulointi on taiteenlaji."

CRU:n tutkijoiden mustalle listalle joutunut Åbo Akademin ympäristötieteen lehtori Jarl Ahlbeck Turun Sanomissa 24.11.

varassa tieteen uskottavuus lepää. On masentavaa lukea, kuinka nyt julkitulleissa viesteissä pohditaan, kenen artikkelit tulee julkaista ja kenen ei, kuka arvioi kenenkin käsikirjoituksia ja mitkä sarjat voidaan lukea vertaisarvioinnin piiriin. Joissain viesteissä jopa ehdotetaan, että klassista tiedesarjaa "Climate Research" ei pitäisi enää lukea vertaisarvioitujen sarjojen joukkoon, koska se on suostunut julkaisemaan antropogeenista ilmastomuutosta kriittisesti lähestyviä artikkeleita.

Asia ei olisi huolestuttava, jos kirjoittajina olisi joukko takapihan taaveja, mutta kun kysymyksessä on joukko maailman eturivin ilmastotutkijoita, jotka istuvat monien tiedesarjojen toimitusneuvostoissa, alkaa möinen spekulointi hirvittää.

Oudoilta kuulostavat myös keskustelut, joissa pohditaan kenen tutkimuksia ei missään nimessä pidä siteerata tulevassa IPCC:n raportissa. Tällainen selektiivisyys tai edes sen pohtiminen rapauttaa maailman tunnetuimman ilmastotieteen lippulaivan arvovaltaa.

"On aika kuvaavaa, ettei muutamia toimittajia tai poliitikkoja nyt julkitulleet viestit ole hätkähdyttäneet – kyseessä lienee suhmurointi, johon on totuttu. Luonnontieteilijän näkökulmasta on sen sijaan skandaalimaista, jos viestit ovat totta: tutkijalla on vastuu ja velvoite kuvata todellisuutta oikein, ei yhtään enempiä tai vähempää."

Vuodetussa CRU aineistossa on vain pieni osa sähköposteja (n. 8MB), olennainen osuus on dokumenteilla (n. 150MB), jotka sisältävät ilmeisesti myös tähänastisesti vertaisarvioinnilta salattua raakadataa (hakemistopuu aukeaman vasemmassa laidassa). On arvioitu että dokumenttien todellisen sisällön analysoimiseen menee vähintäänkin vuosi, siinä määrin laaja ja kattava aineisto on. Kyse ei siis ole mistään vähäpätöisestä vuodosta. Aika näyttää millaiseksi näkemys ilmastomuutoksesta muotoutuu, jos ja kun avoin tieteellinen toimintatapa palautuu ilmastotieteeseen.

27.11.2009 Ilkka Ahmavaara

PS

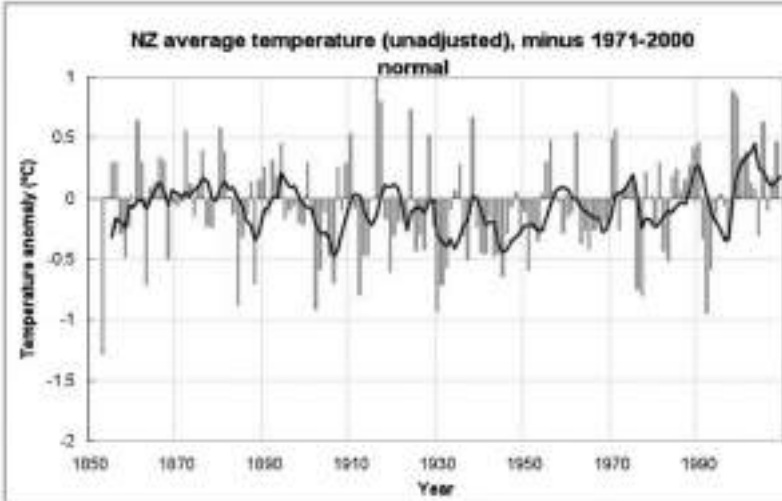
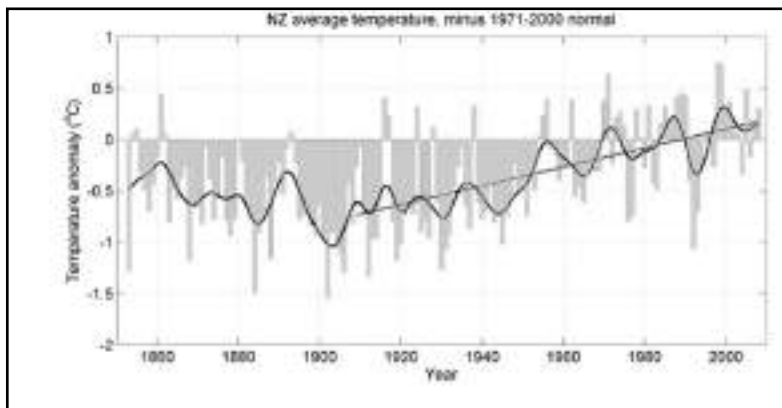
Käytin noin viisi päivää päätoimisesti perehtyäkseen tämän kirjoituksen aihepiiriin internetin lähes loputtoman laajassa aineistossa. Maallikkona päädyin lopulta rakentamaan jutun professori Atte Korhosen suomenkielisten kirjoitusten ympärille, suurempia virheitä arassa aiheessa välttäkseni.

Aiheesta tarkemmin pääsee alkuun internetissä mm:

- Co2-Raportti, blogit: www.co2-raportti.fi
- Tiede-lehden keskustelu: www.tiede.fi/./tietomurto-hadley-n-ilmastotutkimuskeskukseen

LÄMPÖKÄPPYRÄT KIISTAN ALLA UUDESSA SEELANNISSA

Marraskuun loppuilla levisi internetiin alla olevat ilmastokäyrät. Ylempi on uuden Seelannin ilmatieteen laitoksen nettisivuilta ja alempi samoihin mittauksiloksiin perustuva käyrä jonkun muun tekemänä. Nyt ihmetellään miksi käyrät ovat niin erilaiset. Tämä vain esimerkkinä vallitsevasta eripurasta. Lähde esim: <http://blogs.telegraph.co.uk/news/jamesdelingpole> (IA)

ILMASTONMUUTOS MÄNTLAHDESSA

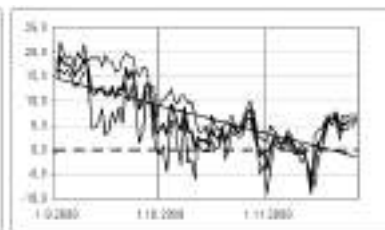
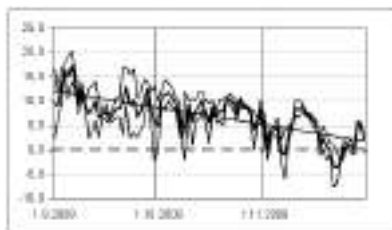
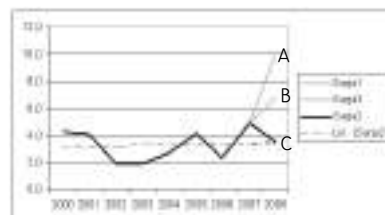
Mäntlahdessa on Timo Karjakin mitannut lämpötiloja vuodesta 2000 alkaen aamuisin kello 6-7. Rantaituvalla alkoi 2008 päivittäiset vuorokausi mittaukset, joissa mitataan päivän ylin ja alin lämpötila.

Kaaviossa oikealla 2000 luvun vuosikeskiarvot vuoteen 2007 Karjakin mittausten mukaan, vuosi 2008 on Rantaituvan mittauksia jakautuen kolmeen eri tulokseen: A maximi, B keskiarvo ja C minimi.

Valitsimme minimiarvon todennäköi-

simmäksi vastaamaan Karjakin aamumittauksia, jolloin usein on vuorokauden viilein aika. Totuus lienee jossain B:n ja C:n välissä. A vaihtoehdolla saisisimme ns. lätkämäilän. Trendiviiva (Lin) osoittaa vain hienois-ta, ehkä 0.1 asteen nousua.

Alimpana 08 ja 09 syksyjen kulku.

JOULUN JATSIT KYLILLÄ:

• KYLÄTUPA RONKULI JOULUKUUSSA

ti-pe 9.30-17, maanantaisin suljettu, paitsi 21.12.

12.12. alkaen myös lauantaisin ja sunnuntaisin klo 10-14.

Aattona torstaina suljettu.

Jouluaattosta alkaen Joululomalla, avataan jälleen 7.1.2010.

Käsitöitä, lahjatavaraa, nettiyhteys, tuoreita leivonnaisia, paikkakuntainfoa, Klamilan seudun palveluhakemisto, ym. Puh. (05) 357 3103.

• AVANTOUINTI

Huurteiset uimarit pitävät saunaa kuumana

Sunnuntaisin 17-20

Keskiviikkoisin 17-20

Perjantaisin 17-20.

Tapaninpäivän uinti ei toimituksen tiedossa, lisätietoja Risto Kouki, puh: 040 359 3681.

TAPAHTUMAT JOULUAIKAAN:

- 8.12 Mediapiiri Klamilan kylätuvalla klo 18
- 9.12 Kauneimmat Joululaulut Toivolassa klo 18.30
Pastori Hanna Sinkko
- 12.12 Kyläteatteri Marmutit Toivolassa klo 18.00
"Vain muutaman marjan ja sienen tähden"
Ohjaus Ninni Suntio, Käsikirjoitus Nopsa Kivi.
- 12.12 Rannanpoikien pikkujoulu teatterin jälkeen.
- 16.12 Kauneimmat Joululaulut Klamilan Kyläkirkossa klo 19
Matti Astola, Terhi Kurko
- 25.12 Sanajumalanpalvelus Klamilan Kyläkirkossa klo 6
Timo Lavoila. Inna Rastas

KYLÄTEATTERI MARMUTIT

ESITTÄÄ TOIVOLASSA
12.12. 2009 KLO 18

NOPSA KIVEN NÄYTELMÄN

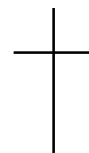
"VAIN MUUTAMAN MARJAN JA SIENEN TÄHDEN"

Ohjaus Ninni Suntio

Tervetuloa katsomaan kuinka Häppilä, "tuokin pieni kyläpa-hanen" suunnistetaan suunnistusväen tietoisuuteen!

Haminan kansalaisopiston teatteripiiri - Vapaa Pääsy!

KLAMILAN KYLÄKIRKKO

KESKIVIKKONA 16.12 KLO 19
KAUNEIMMAT JOULULAULUT
Matti Astola, Terhi Kurko

PERJANTAINA 25.12. KLO 6
SANAJUMALANPALVELUS
Timo Lavoila. Inna Rastas

Muutokset mahdollisia. Lue seurakuntauutiset (Kaakon-kulmal) ja kirkon ilmoitustaulua.

Hyvää Joulua!
Ja Onnellista Uutta Vuotta!
Toivottavat
Rantaväki Ja Toimitus.